

None

Table

Fans

(1)

MENE TEKEL FARES

Obsah

Rozhovor s Walensou	str. 1
Jarda Šejna - O dojmublouznivce	10
Milan Machovec - Jan Hus	11
Jednou taky dojde na tebe	22
Antonín Blažek - Rusové na Chrudimsku	23
Josef Wlaxkx Vondruška - Má generace	26
Rudolf Battěk - Silvestrovská variace	27
Citáty	43
Domovní prohlídka	44

Fotografie - Ilja Storoženko

Daniel 5,25 - 28

Toto pak je písmo, které bylo napsáno - "MENÉ, MENÉ tekel
u - PARSÍN": Toto je výklad těch slov:

MENÉ - Bůh sečetl tvé králování a ukončil je.

TEKEL - byl jsi shledán lehký

PERES - tvé království bylo rozlomeno a dáno Médům a Peršanům

Žalm 62,10

lidé jsou vánek

urození jsou jen lživé zdání.

Na váze stoupají vzhůru,

dohromady jsou lehčí než vánek

Vykladači překládají aramejský text mené, mené, ú-parsín různě.
Někteří - zvažten, rozdělen, jiní - on sečetl, zvažil, oni odhadují
a podobně. Tradiční překlad zní "sečetl jsem, sečetl, zvažil a roz-
děluji". V Babylonu byl rukou písící na zdi oznámen rozsudek nad
králem Belšasarem. Ruka psát nepřestala, a nemysleme si, že píše
jen mocným tohoto světa. Váženi jsme všichni, i moje a tvoje skut-
ky jsou sčítány

V Gdaňsku rozmlouvala s odborovým vůdcem Lechem Walesou /W/
redaktorka Oriana Fallaci /F/ - /březen 1981/

W: Moment. Nejdříve si musíme vyjasnit několik věcí. Nejsm diplomat. Také ne znalec diplomatických formulí a vůbec ne intelektuál. Jsem prostý muž. Dělník. Za celý svůj život jsem nepřečetl žádnou knihu. Jsem člověk, který má cíl a který ho chce dosáhnout. Proto se nemůžu starat o spoustu jiných věcí. O knihy, o interviu, o Nobelovu cenu. Nemám také žádné komplexy, já ne. Ani proti generálům, předsedům vlád, ani proti Vám ne. Mohu u ministra bouchnout na stůl, mohu nechat generály sedět a nepozdravit je, mohu to tak udělat i s vámi. Ať je to jakkoli, dám Vám otázku jako první. Co mohu při tomhle rozhovoru ztratit? A vůbec, proč se tak na mne díváte?

F: Dívám se tak na Vás proto, že se podobáte Stalinovi. Řekl Vám to už někdo, že se podobáte Stalinovi? Myslím fyzicky. Štepilý nos, štepilý profil, brada, velikost a v každém případě postava.

W: Nikdy, nikdy, ne, ne, nikdy mi to neřekl a také mě to nezajímá. Nevěděl jsem to a také to nechci vědět. Ještě jste neodpověděla na moji otázku, dám Vám proto ještě jednu: Tento rozhovor, jak to budete psát? Otázka - odpověď, otázka - odpověď? Nebo všechno dohromady a vsunete do toho ještě nějaké komentáře? Vložené komentáře nesnáším. Nejsou fair. Čtenář si musí svoje mínění udělat sám a sám se rozhodnout, jestli ten člověk má pravdu nebo ne.

F: Poslouchejte W., ve svých rozhovorech se vědecky držím přísně schématu. Otázka - odpověď. A jestli tímhle rozhovorem ztratíte nebo získáte, to nevím, protože to záleží na tom, co mi řeknete. Ostatně, jestli proti tomu nic nemáte, já jsem ta, která kladé otázky. Začneme tedy. Před sedmi měsíci nikdo vaše jméno, kromě Polska, neznal a v Polsku ho znali pouze někteří. Dnes jste jedním z nejvýznamnějších mužů na světě. Jdete na nervy Brežněvovi vašimi odbory "Solidarita". Bývalého předsedu strany Gierka jste vyhnal z úřadu a pokaždé, když vyhlášíte stávkou, způsobujete dnešním KS těžké hlavy. Když jste šel do Říma, přijal Vás papež jako hlavu státu, jako hvězdu...

W: Stop, stop, stop...

F: Proč, co je?

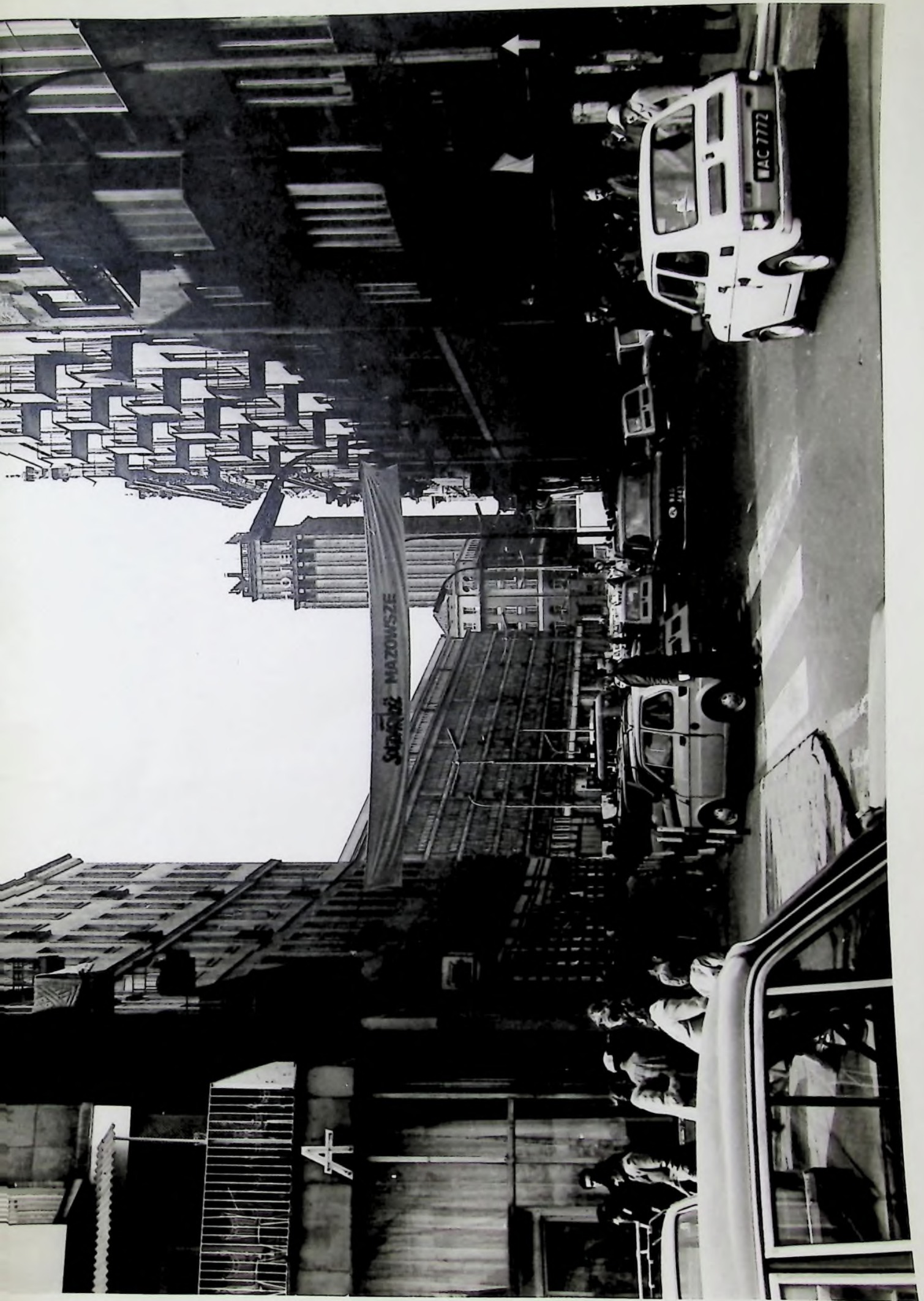
W: Máte totiž velmi autoritativní styl. Jako nějaký diktátor. Já jsem také takový a proto stojíme před problémem, jak se dostat ke kompromisu. Návrh: odteďka jsem na Vás hodný a Vy jste hodná na mě. Souhlasíte?

F: Souhlasím. Zde je otázka: Když myslíte na věhlas, který nyní máte, neřeknete si někdy: Máj Bože, to je pro mne trochu moc, to nemohu vydržet?

W: Ano. Svatá panna to ví. Jsem unavený, unavený jako pes. A nejen tělesně. Obden nespím, protože srdce mi nepracuje jak by mělo. Bije příliš prudce. Bolí. Jsem také vnitřně unavený, v duši. Takový život není pro mne: setkávat se s lidmi, s kterými se člověk musí držet na uzdě, kvůli kterým si musí dávat pozor na dobré způsoby. Naslouchat nekonečným doporučením: Nedělej to tak. Tohle také ne. A pořád se usmívat. Kravaty mě ničí, nemohu je nosit. A proč také k čertu se mám usmívat, když na to nemám chuť. Nemohu se napít, nemohu mít dívku, protože jinak by se svět zřítíl a protože by o mně řekli, že mám v hlavě sodovku. Musí se konečně říct, že muži jsou muži, i když se zabývají politikou. Muži nejsou žádní andělé, noa!

F: Jistě, ale míním něco jiného. Míním odpovědnost, kterou jste převzal za svoji zem před dějinami. "Bojíte se někdy, že jste na to nedorostli?"

W: Ne, ne, nikdy. Jsem muž s vírou pevnou jako kámen a vím, že tento okamžik potřebuje muže, jako jsem já: muže, který může dělat

rozhodnutí a má zdravý lidský rozum a řeší problémy opatrně a postupně. Ví, kolik se za posledních 36 let navršilo nespravedlností. To se nedá začít během jednoho dne. Zde je potřeba trpělivosti. Je třeba nagnat mentální kapacitu jedním kvadrátem řešení. Nově například kávo všem na ně zakázal. Vy idioti, naše stávka je nesprávná. Jste průkopníci blbosti a jsem proti vaší stávce. To vzalo 300 lidí řeš. Abych mluvil otevřeně, nemůžete jít vždycky s davem. Mnohokrát musíte jít proti davu... nepůsobím nadneseně?

F: Ne, proč?

W: Často mohu působit nadneseně, ale věřte mi, jsem člověk, který chce lidu pomoci. Například, když mě někdo prosí o laskavost, prosí mě, že chce někam jít, nebo něco dostat, udělám vždy, co mohu. Prosadím, aby se to vyřídilo, i když z toho mám těžkosti. I když mi přátelé říkají, starej se o své záležitosti, proč se mícháš do věci, do kterých ti nic není? Chci být vždycky užitečný. Tak tomu bylo v prosinci 1970 a také v srpnu 1980. Jednal jsem tak proto, že šádný tak jednat nechtěl. Bylo to tak, že jsem pracoval v opozici a je tomu tak i dnes. Ví, jak daleko mážu jít se svým požadavky. Znáš cestu, kterou musíme jít. Nebezpečné je z této cesty sejít. Jenom proto, že několik skopových hlav jí nechce porozumět. Proto jim musím neustále vtoukat do hlavy, že potřebujeme čas a že požadavky musíme klást v pravý okamžik. Vezměme třeba ten pomník, který jsme postavili pro dělníky, kteří byli v roce 1970 zabiti policií. Kdybychom ho postavili hned tenkrát, potom by byl podobný křoví, které se může kdykoliv zničit. Teď je jako strom, jehož kořeny jsou tak hluboko, že se nemohou vytrhat ven a jestli se tento strom ořeže, potom vyroste nová větev.

F: Kde jste se tak naučil mluvit, kdo vás k tomu přivedl?

W: Nevím. Řekl jsem již, že jsem nečetl žádnou knihu, nebo něco takového. Své problémy jsem řešil vždy sám. I takové technické věci, jako například oprava televize, nebo umyvadla. Přemýšlím o tom a naleznu řešení. Co se týče umírněné linie, kterou jsem prosadil v "Solidaritě", tu jsem vyvinul teprve po porážkách v roce 1968 a 1970. Tehdy jsem pochopil nutnost nepostupovat příliš netrpělivě, jinak bychom si pouze otloukali hlavy. Řekl jsem si: Lecho, seď nemůžeš rozbít několika údery pěstí. Musíme postupovat systematicky, krok za krokem. Jinak zůstane zeď stát a my si rozmlátíme hlavu do krve. Počítejte, byl jsem skoro stokrát zatčen. Vždycky na 48 hodin, a ve vězení se může dobře přemýšlet. Jste tam sám a neruší vás žádný hluk. Ve vězení jsem našel cestu, jak nasadit úředníkům do hlavy nejistoty. Dosáhl jsem, že mě propustili a dosáhl jsem, že uznali, jak škodí i sobě samým. Mimo to jsem našel systém, jak vyrozmát o svém zatčení lidí. Neboť je to k ničemu, když jste zatčen a lidé o vás nic nevědí.

F: Co to bylo za systém?

W: No, když mě propustili a já jsem šel domů, tak jsem se postavil na zastávku autobusu a dělal jsem, jako bych neměl žádné peníze, sčkoliv jsem na jízdenku ještě vždycky měl dost peněz. Prosil jsem lidi, aby mi koupili jízdenku a přitom jsem jim řekl, že jsem byl zatčen a proč. Zajímali se o to, koupili mi jízdenku a během jízdy jsem jim dal další vysvětlení. Dělal jsem to tak vždy. Kákoliv jsem přišel, vždy jsem se snažil, aby se něco stalo.

F: Vy jste ale lišácký politik, Lechu.

W: Ne, ne, ne, nejsem politik. A žádným jsem nikdy nebyl. Snad jednoho dne. Právě se totiž začínám na ně pořádně dívat, chápat jejich triky a strategie. Také proto dnes nejsem žádný politik, neboť kdybych byl politikem, tak by mi dělalo radost, že dělám, co dělám, potom bych to nikdy nemohl mít dost. Ale na mě to přímo visí a chci vám rovnou říct, jak mi je: Jsem plný hněvu. Je to hněv, který v sobě nosím a již od mládí. Naučíte se, jak se s hněvem zachází, když se tak

ten chleba, nemůžeme být šťastní. Proto bychom měli vybudovat systém, který bere v úvahu obě věci. Přesto, ztraceně, žijeme na této zemi svých 50 nebo 60 let - na jedné straně jsou bohatí, kteří jsou stále bohatší a na druhé straně jsou chudí, kteří se stávají stále většími chudáky. To přece není k ničemu. Bohatství se musí dělit. Proč vlastně bohatí hromadí své bohatství? Zemřít musí v každém případě a pak musí všechno předat svým dědicům, kteří se jím jenom celou dobu posmívali.

F: Podobně to zní u komunistů a socialistů, Lechu.

W: Ne, ne, ne. Už jsem vám řekl, že nerad používám slogany, které oni vynalezli.

F: Můžete tedy, že komunismus selhal?

W: No, přijde na to, jak pojmáte schéma dobrý-špatný, lepší-horší. Když to například vezmete tak, že máme v Polsku prázdné nákupní tašky a regály, pak tvrdím, že komunismus pro nás vykonal velmi málo. Když to ale vezmete tak, na co teď věříme, pak komunismus pro nás vykonal velmi mnoho. Dosáhl, že věříme opaku toho, o co se komunismus u nás snažil. Chtěli, abychom přestali věřit v Boha - a naše kostely jsou plné. Chtěli, aby se z nás stali materialisté - jsme antimaterialisté a schopni přinášet oběti. Chtěli, abychom se báli tanků a pušek - ale nemáme strach ani trochu.

F: Lechu, ještě zpět k tomu tématu buřt nebo svoboda. Jak je možné oboje svázat dohromady?

W: Svoboda se získává pomalu, krok za krokem. Svoboda je potrava, která se podává po troškách, když lidé jsou příliš hladoví. Představte si, že by "Solidarita" měla přístup k televizi a pak napíše na obrazovku: Fryč se zloději, ulejšváky a gangstery, kteří nás tak dlouho ničili! Jak potom budou lidé reagovat? Řeknu vám to: budou uřezávat hlavy, na ulicích poteče krev. To se už na venkově stalo. Viděl jsem to na vlastní oči. Vypukne chaos, anarchie. Podívejte se, když vláda začala najednou prodávat rolníkům televizi a potom napadla v programu náboženství, mnoho rolníků stratilo svou víru. Stali se z nich dokonce ateisté. Ne, ne, nemůžete věci tak rychle měnit. Je to nebezpečné. Uznáváte to také?

F: Vlastně ne, myslím, že před svobodou nesmíme mít nikdy strach. Musíme se učit pouze jedné svobodě a to je svoboda samotná. Svoboda by se neměla nikdy podávat po kapkách, tak jako dáváme hladovějícímu po lžičkách mléka.

W: Na druhé straně se nesmí přehánět, jak to děláte na Západě s politickými stranami. Ti přece nevádí, co vlastně chtějí, vzájemně se ruší, brání si v práci a přece je každý závislý na tom druhém. Co je to vlastně za druh bordelů. Pro mě to vypadá jako bordel a nic jiného. V Polsku nepotřebujeme žádné strany, protože zde je situace jiná a jiná také zůstane. U nás musí pracovat odbory. Jestliže to dokážeme, budeme lépe fungovat než vaše strany, které vyplývají čas na to, že se vzájemně pomlouvají a snaží se získávat zprávy o tom, kdo s kým právě spí. Připadá mi, že vaše strany toho moc nedosáhly. V bordelu pro mě existuje jenom jedna skutečnost, která je zcela jasná: říkájí, že pro něco jsou a dělají pravý opak. Nemám pravdu?

F: Ano, ale jestliže odbory nastoupí na místa politických stran, není zde žádný pluralismus. Nechtete žádný pluralismus, Lechu?

W: Ano, ano, určitě, určitě, každá osoba, každá skupina, celé společenství musí mít právo se svobodně rozhodovat a projevovat. Ale proč musíme imitovat strany, nebo proč musíme používat slova strana? Můžu říkat také spolek nebo klub. Například klub chovatelů kanárů. Nebo klub rážového kříže. Ale je jisté, jako že pšenice na kameni neroste, že v Polsku nepotřebujeme, kromě už existujících stran žádné jiné strany. Protože je však nutné, aby se lidé dávali dohromady, dejte jim tedy na to právo. Nechte odhlasovat statut, který podporuje zkládání jiných spolků, spolek pro kanáry, psy, kačny, bažanty, slepice. Důležité je, že tyto skupiny mohou svobodně existovat a nežijí ve strachu, že budou zatčeni. Nemluvím hlouposti?

F: Ne, Lechu, nemluvíte žádné blběsti.

W: Přece to však dělám. Nevím toho mnoho o konceptech. Nemám nikdy dost času, abych si to rozmyslel a existuje spousta problémů, ve kterých si

REGION MAZOWSZE
NSZZ

Solidarność

ul. SZPITALNA 5m16

Kl. C II p.

od 10³⁰ do 19⁰⁰

tel. 277433

Pracownia

SZCZOTEK i PEDZU

M. Wisniewski

WARSZAWA, UL. SZPITALNA 5

musia udělat jasno. V tomhle interview to je, jako bych nahlas myslel. To se mi líbí. Možná to se mi opravdu líbí. Stává se to zřídka, že bych dostával ty pravé otázky. A teprve ty správné otázky nutí člověka přemýšlet. Často mě napadnou při těchto rozhovorech myšlenky a pak si říkám, proč jsem na ně předtím nemyslel? To je způsob, jak vznikají idee a takhle idea spolku kanárků by se mohla v budoucnu ukázat jako dobrá.

F: Také idea zasít pšenici na kámen, je dobrá.

W: Ano, ano. Hlavní ovšem je, aby se ty kameny napřed odstranily. A co se stane, když pod těmi kameny nebude žádná páda? Ze které by pšenice mohla růst? Co pak, až pšenice vyroste anětvořená?

F: Pořád lepší než vůbec nic.

W: Nevím, snad máte pravdu, snad ne. Ale věřím, že neznáte pravdu a já Vám to dokážu. Kdybych nebyl tak unaven, tak bych se vyjádřil lépe, tak bych ... Jásem dále, ale nedávejte mi tak těžké otázky, neboť mě z nich bolí hlava a ta mě bolí i bez nich.

F: V pořádku. Lehká otázka: Váš otec žije v Americe. Určitě Vás už několikrát sval. Nikdy jste tam nechtěl odejít?

W: Ne, ne. Nikdy. Nemohu bych Polsko nikdy opustit. Setatně, vždycky jsem si myslel, že musel by mě být tam, kde se narodil. Potom máše acmi vrátit to, co od ní dostal. Ano, můj druhý otec mě pozval několikrát. Jmenují ho druhý otec, protože matka si ho vzala po smrti mého otce. Můj skutečný otec umřel v roce 1945 na následky potytlá ve vyhlazovací táboře, do kterého ho poslali Němci. "Poje, co tam ještě děláš?" psal mi můj druhý otec. Ale měl jsem pocit, že to nebylo se srdce.

Přicházelo to z jeho peněženky, kde sedly dolary. Ten pocit nebyl nesprávný, neboť když jsem ho uviděl v Římě, tam už jsem ho teprve nepoznával. V Polsku byl chudým člověkem, ale vždy připraven k oběti, s druhým dítětem jeho trápení. Teď myslí už jenom na peníze, na uspokojení, na peníze. Stratil lidskost. Dolary mu stouply do hlavy a výsledek je, že mu už nerozumím. Máš jiný náser na život. "eжду tak po penězích jako on." Přirozeně, je to dobré, když máte peníze. Potřebujeme peníze, abychom mohli vychovávat své děti, ale peníze nejsou všechno. Nejsou párkou slušného života. Naopak. Okrz peníze přicházejí pokušení a často udělají z člověka nepřijemnou bytost. Proto jsem také nikdy nechtěl být milionářem.

F: Prý jste mu vytýkal, že se nechal fotografovat s Reaganem.

W: Ne, ne. Máš rád Reagana. Opravdu, nam ho velmi rád. Jak chodí, jak mluví, stejně jako já. Možná, že mluví trochu lépe než já, ale jeho pohyby jsou stejně, podívejte se jenom, jak jde, jak pohybuje rukama. Doufám jenom, že se nezamění, že nezapomena, odkud přichází. To by byla škoda. Uvidím ho, až odejedete do Ameriky a tam ho doufám potkám.

F: Kdy pojedete do Ameriky?

W: Několikrát bych chtěl, často také nikdy. Neboť máš ještě nedřiny od objímání v Římě. A nemáš to rád, když se kolem me tlačí lidé, objímají me a dotýkají se me. Ale odejedete jakmile dám do pořádku naše hnutí. Snad za 6 nebo 7 měsíců, když se mi to podaří. Polsko potřebuje pomoc. Je pomoc v dolarech, myslím politickou pomocí a hospodářskou. A abychom této pomoci dosáhli, musím mít venku kontakty. Musím také sepanenout, že na Západě jsou lidé, kteří chladnokrevně kalkulují - uzavírají smlouvy, chtějí vyřešit vlastní problémy na úst Polska. Musím opravdu jet do Ameriky. Jestli máše královna, Svátá panna tomu bude chtít, jedu.

F: Prosíte proto na klepě odsnak Penny Marie?

W: Černá panna byla pro Polsko vždycky požehnáním. Odkud tento odsnak máš, to už nevím. Někdo mi ho připíchl na mé volubní cestě. Také jsem dostal ráčenec. To už se tak prostě stává. Někdo mi dal ráčenec a já jsem ho měl tak dlouho, až se mi rozbil. Vy na Západě tomu nemůžete rozumět. Pro vás nebylo církev nikdy to, co pro nás. Symbol boje, jediná insti. tuce, která se nikdy nepodřídila utlaku. Jestliže jednotlivá fakta, která vedla k současně situaci v Polsku, pak postarám zmínit se o dělnických bouřích v roce 1956 1968, 1970 a 1976. Nemůžete také vidět pouze naše

kontakty v zahraničí. Myslím tím skutečnost, že jsme měli možnost na mnoha cestách do zahraničí vidět, jak se u vás žije. Musíme uvěřit, že s Wojtylou, byl za papeže zvolen Polák. Musíte myslet na jeho cestu do Polska a na chytrou opoziční praxi církve. Bez církve by se nemohlo nic stát, já bych nebyl a nebyl bych to, co jsem. Mohu jít ještě dále, kdybych nebyl věřící, nemohl bych tak dlouho vydržet tolik protivenství proti mně.

F: Byl jste vždycky tak zbožný, Lechu?
W: Zeptejte se mého biskupa. Již ve škole, když nám vyučovali komunismus, jsem to neposlouchal. Jenom mezi 17 a 18 rokem jsem se vzdalil víry a dostal jsem se na šikmou plochu. Pítí, bůhání se holkami. A přece se tehdy něco stalo. Jednoho dne mi bylo velice zima, byl jsem unavený a hledal jsem místo, kde bych si odpočinul. V okolí byl jenom nějaký kostel a tak jsem tam vešel a sedl jsem si na lavici. A hned mě bylo lépe. A tak jsem se opět dostal na správnou cestu. Prosim vás, pochopte mě správně. Nemyslete si, že jsem anděl. Neexistují žádní andělé. Přesto chodím každé ráno do kostela a každý den chodím k přijímání. A když se má vyspovídat z těžkého hříchu, tak jdu také k zpovědi. To říká proto, že v zakladu nejsem špatný chlap. Co jsem na světě, byl jsem jen párkrát ošralý. A pokud jde o holky, pošlyte, neje žena není nejhorší, věřím dokonce, že je pro me ideální žencu. Když ch si vzal nějakou jinou, tak už bych se asi dávno rozvedl. Nebo bych jí propíchl kuchyňským nožem. Tak nemám žádný důvod, abych ji podváděl a vůbec: máme 6 dětí. Nedokazuje to, že si dobře rozumíme v posteli. Pochopitelně, když někdy nejsem pár týdnů doma, jako v poslední době, tak se vyskytnou nějaká pokušení. Řekli jsem vám, že nejsem žádný světec.

F: O.K. Lechu. Zdá se, že už nemáte bolení hlavy. Vraťme se tedy k obtížnějším otázkám. Nemáte někdy strach, že budete manipulován? Všera ve Varšavě mi například řekl jeden vysoký církevní hodnostář: Nalga nikdy nic neudělá, co by si nepřál kardinál.

W: V jednom směru to je pravda. Nikdy bych neudělal něco proti své víře, proti církvi a tím méně proti kardinálu Wyszyńskému. Je to veliký člověk, jeho mudrost je obrovská a jeho pomoc byla obrovská vždy a v každém ohledu. Lidé vůbec nevědí, že to byl kardinál Wyszyński, který uspořádal setkání s Giersem a Janicou. A dokonce během stávky v Keszowě a Bialsku Biale jsem ho musel požádat o pomoc. Bez jeho pomoci bych nebyl vůbec schopn stávku ukončit. Bylo by ode mě hloupé, kdybych něco proti kardinálovi podnikal. Kdyby mě však někdo z těch čerajch sukni chtěl zneužít - pošlyte nemohu vám slíbit, že se o to nepokusí, ale přísahám, že nikomu nedovolím, aby se mnou manipuloval, nebo aby mě ovlivňoval. A kdyby se o to pokusil, rozbil bych mu nos.

F: A co je s intelektuály?
W: Od intelektuálů a sedláků liberace nos dominace/osvobod nás Pane/ abych se tak vyjádřil. Nedovedete si představit, jaké potíže mi způsobili sedláci se svou stávkou- musel jsem na ně křičet: Jste sprostáci, sebežtí a sprostí. Copak nechápete situaci, ve které se nalézáme? A v určitém směru jsou intelektuálové podobní sedláčkům. Prostě nedovedou pochopit realitu okamžiku. Během boje si vedli perfektně a tak je respektují, ale teď se nemohou přispůsobit. Pádi by i nadále používali metody, které použili v srpnu 1980 a proto je opakovaně využívám: "Buďte realističtí! Myslete trochu!" To dokazuje, že se jimi nenechám manipulovat. Ani církví, ani jimi. Teď byste se mě mohli zeptat, proč máte tolik profesorů a učitelů ve vašem hnutí. Důvod je ten: Když se vůdi nim uzavřel, šli by do podzemí jako dešťovky. A pak by si přece k nám našli cestu, proto je lepší jia říkat: Pojďte dál a posaďte se u nás. A kromě toho jsou inteligentní. Inteligentní lidé jsou vždycky užiteční. Pochopitelně když vůdi nim nemáme pocit méněcennosti. A neví ani proč. Protože intelektuálové potřebují spoustu času, než něco pochopí a ještě více času k tomu, aby se rozhodli. Diskutují, zkoušejí a po 6 hodinách dojdou ke stejnému závěru, ke kterému dojdou za 5 minut. F: A jak je to s komunistickou stranou? vždycky jsem si kladla otázku,

Teatr „Rozmaitości”
ul. Marszałkowska 8
21, 22, 29 marca '81
godz. 10 - 15

AUKCJA KSIĄŻEK

AUKCJA ZLP

PISARZE WARS

OSCI

proč vás nechala udělat takovou kariéru. Aby vás využíla? Aby vás využíla jako alibi, nebo aby na vás svalila vinu a nebo aby vás začlenila do svých řad?

W: Ne, ne, ne. Abych se nechal začlenit mezi nacipány? Na to nepomyšlím ani ve snu. Kdybych něco takového chtěl, tak bych se o to staral, když jsem byl pan Gyaand. Nevěříte, jaké jsem měl tehdy nabídky? Ale začlenit se mezi nacipány, to bych si raději střílil kulku do hlavy. Čest má větší cenu než život. Poslyšte, oni se nechali jít nahoru prostě proto, že jim nic jiného nezbylo. Lidé se mě pořád ptají: Lechu, nemáš strach, že tě zabijí? Je jenom pokrčila rameny. Řekla prakticky nic pro svou ochranu. Řekla: Moji přátelé se o to pokoušejí. Všude mě sledují. Ale k čemu to je? Vždyt člověk může být zabít tolika různými způsoby. Je jen zbraněmi. Zabili máho nejlepšího přítele. Mne by mohli zabít také. Jsem fatalista. Když se to má stát, tak se to stane a pak půjdu do ráje.

F: Lechu, dohodlo se třináctičlenní příměří mezi vládou a "Solidaritou". Ale ne vždy končí příměří mírovou smlouvou.

W: Za prvé: "solidarita" nepodepsala žádné příměří. Pouze jsme řekli, že nevystupujeme nepřátelsky proti vládě ministerského předsedy Jaruzelského. Pošle potřebuje silnou vládu a Jaruzelski to umí, neboť je vojákem, generálem. Je zvyklý dávat příkazy a sobě i ostatní podřizovat disciplině. Jako voják by také měl mít silné ruce, které jsou potřeba, aby tato země byla osvobozena od těch bestardi a jejich spínavých vestas. Musíme ho nechat pracovat, ale jestliže se on a jeho vláda projeví nepřátelsky, pak budeme bojovat. To slibuji. I když to bude někdo vadit.

F: ...myslíte, jestli to bude vadit Sovětům? A co pota, jestliže Jaruzelski sklame?

W: Jestli sklame a naši "bratři" nám "nepomohou", jestli sklame a "naši spojenci" nebudou intervenovat, měla by to být "Solidarita", která převezme vládní povinnosti. Ani to moc pravděpodobné, je to dokonce tak málo pravděpodobné, že to patří do říše fantazie. A přesto je to možné. Vyvětlím vám to. Nechci to a "Solidarita" to také nechce. Chceme pouze dohlížet, aby chudí lidé měli trochu víc jídla a aby byli spokojeni. Nechceme vládnout, ale jestliže nebude jiné volby, potom musí volba padnout na "Solidaritu". Jestliže vláda říká: Tohle je chaos, odstoupíme, pak by měla přejmout odpovědnost "Solidarita". Potom vezmou situaci do svých rukou. To říkám zcela jistě. A dodávám: Poláci nebudou nikdy takové jako před rokem 1980. Nikdy.

F: Lechu, chtěla bych si být jistá, že jsem vás rozuměla. Řekl jste opravdu, že když vláda sklame, "Solidarita" zastoupí vládu a vezme situaci do svých rukou?

W: Ano, to jsem řekl.

F: Tak to tedy nebyl žádný vtip a vy věříte tomu, co říkáte?

W: Ano, věřím.

F: A vy také věříte, že komunistická strana v čele s Kariou bude tuto kapitulaci akceptovat? Všera si jeden důležitý člen vlády, který je také členem Ústředního výboru, řekl: Nebudeme se o nec s nikým dít. A teprve ne se jí vzdávat.

W: Dneska říkají tohle a co budou říkat zítra, to nikdo neví. Lidská historie viděla mnoho imperií, která se rozpadla.

F: A jaké by byly důsledky pro vaše "bratry", pro vaše "spojence"? Minia tím Sověty. Jak můžete doufat, že takový vývoj dovolí, že nebudou intervenovat?

W: Ano, to je ten problém. To je také důvod, proč jsem řekl, že taková situace patří do říše fantazie.

F: Ale přece jenom máně fantastické, než sovětská intervence, Lechu. Vyslovme konečně tyto dvě slova, která vy Poláci nikdy nevyslovujete, ani nezaseptáte, jako byste je mohli tím přivolat. Sovětská intervence. Brošanv tyto slova použil a Kenia také. Veřejně.

W: Ano, ano, ano. Často lidé mluví tak, aby uničili, zastrážili. Řekla jsem to my, opozice, rovnou tak. Řekla jsem čti, že Poláci spolu ukore svého dopadem a potom to na jednou strati, aby jedneho dne zase mohli

že je na tom trochu pravdy... A kvůli této trošce pravdy vám říkám, že tuto cestu bychom nechtěli zaplatit. Proto jdeme po této bolestné cestě. Proto bojuji proti těm, kteří chtějí změnit umírněnou linii "Solidarity", proto křičím na intelektuály a rolníky, proto zůstávám tak vágní při tomto rozhovoru s vámi.

F: Poslouchejte, Lechu, myslíte, že se Brežněv alespoň trochu stěrá o to, co my si povídáme? Důležitá nejsou slova, ale fakta. Co má význam je to, že Kania s vámi musí vyjednávat.

W: Jak často jste viděla, že by v Polsku zasáhly sovětské tanky? A přišly sovětské tanky třeba po událostech v roce 1980?

F: V Československu to trvalo 8 měsíců, než přišly.

W: V Polsku něco takového nejde. Nejméně 4x se nacházelo Polsko v posledních 25 letech v tragické situaci. Vždy jsme z toho vyšli tak, že tedy sovětské tanky nebyly. Tentokrát tomu bude také tak. Ostatně Československo není Polsko.

F: Československo také není Maďarsko. A Sověti v Maďarsku také intervenovali. Také není Afghánistán a přesto Sověti Afghánistán přepadli.

W: Polsko je jiné, Polsko je jiné.

F: Tak dovoďte, abych řekla tohle: Je pravda, že polští studenti, alespoň na papíře, požadují zrušení marxismu a ruštiny? Jako povinné předměty na univerzitách?

W: To souhlasí.

F: Je to pravda, že dělníci budou za studenty stávkovat, když tento projekt nebude uskutečněn?

W: Ano, to slouhlasí. "Solidarity" stojí za tím, co studenti v této oblasti podnikli a bude je v jejich boji plně podporovat. Jsme na jejich straně a já jsem také na jejich straně. Jediný důvod, proč jsem nejel na loděskou univerzitu během studentské stávky byl ten, že jsem musel zůstat u rolníků v Rešově. Problém stávkujících rolníků byl důležitější. Ale poslal jsem svoje poradce do Lodže a ti tam celou dobu zůstali. Každé dvě hodiny jsem tam volal, abych jim mohl poradit. Ostatně já jsem to byl, kdo donutil setkání mezi studenty a místopředsedou Rakovským.

F: Opravdu věříte, že Sověti přijmou tak národní odmítnutí jejich ideologie a řeči? Věříte, že taková věc může zůstat bez potrestání?

W: Ne, ne, ne. Co od nás vlastně očekáváte, že se vzdáme, že řekneme: Promítněte, to byl jenom žert, my jsme to tak nemysleli, my nechceme být potrestáni? Jakou máme jinou možnost, než pokračovat v tom, co děláme? Nechceme žádnou násilnou konfrontaci, to opravdu nechceme. Jestliže by však nebyla jiná možnost, pak nikdo nebude moct říct, že jsme zbabělci. Já sám jsem ochoten spíš zemřít, než zabít. Vůbec nejsem takový, že bych mohl zabít. Ani třeba kuře na polívku. Dělá se mi špatně, když vidím, jak někdo zabíjí kuře. A přece, jestli mě někdo napadne, moji zeni, můj dům, moje děti, moje přátele, potom nebudu váhat. Poč mě nutíte říkat takovéhle věci, proč? Kvůli vám mě zase bolí hlava. Zase.

F: Mě také, teď mě bolí hlava také. Snáňejme to společně a pokusme se zodpovědět poslední důležitou otázku: Jsou sovětské tanky opravdu potřeba? Stačily by polské tanky?

W: Ne, ne, ne. Na to už vůbec nemyslím, ani vteřinu. Zdráhám se uvěřit, že by naši vojáci stříleli do našich dělníků. Všechno vyřešíme bezbolestně, s ziskem na obou stranách. Proč se na to ptáte?

F: A vy, Lechu, jak dlouho vy to vydržíte?

W: Jestliže mě nezabijí, myslíte? Na, když se na to dívám zcela chladně, potom to musí jít už jenom z kopce. Neboť já nejsem člověk pro normální časy, nemohu se podrobit pravidlům hry. Jsem k sarti unavený, mému srdci se moc nedaří. A kdyby mělo dojít k nejhoršímu, pak se hněv lidí obrátí proti mně. Budou po mně házet kamení, ušlapou mě. Zapomenou dokonce, že jsem to dělal z nejlepší víry. Víte, kdybych myslel jenom na sebe, potom bych si oholil knír a vrátil se zase do loděnic. Ale to neudělám, to nemohu. Od tohoto okamžiku bude situace stále komplikovanější. Musíme zůstat tam, kde jsme. Bojovat, ušášet stále vznikající plameny, jako hasič proměnit hnutí v organizaci...

F: Chovat kanárky, kteří krásně zpívají. Mnohokrát děkuji, Lechu a mnoho štěstí.

W: Byla jste na mne moc hodná, i když jste mi 2x způsobila bolesti hlavy

Voukls jete ni tolik napedá, které musím promyslet. A jestliže polská cenzura uveřejní vaši knihu "Kuš", pak si ji přečtu. Bude to první kniha, kterou budu číst. Jestliže přijdu do ráje, tak pro vás rezervuji místo. Tam budeme dočítávat o pšenici, která roste na kamenech.

přeloženo z description STUHA
z 19. března 1901
C 8041 C

Zpráva o dojmu blouznivce z hudebního dění ve Wrocławu

Volnost člověka nelze simulovat - jeden z plakátů na wrocławské ulici, který zdánlivě nic neříká?!

Ve dnech 11.-14.4.61 se uskutečnil 1. mezinárodní hudební konkurs organizovaný svazem polských studentů. V rámci toho bylo možno sáhnout na několik hudebních filmů a vidět a slyšet takové umělce jako třeba Janis Joplin, Mama & Papa, Jimi Hendrix, Canned Heat a spoustu jiných květinových bláznů a nadšenců.

A co hlavně. Živou hudbu. Ostří, drsný zvuk několika černošských kapel dokázal vzejít do lidského srdce. Avšak nejdůležitější atmosféra panovala při setkání lidí ve věku asi 12-30 let v nedělní odpoledne na jednom wrocławském předměstí. Přinesla se aparatura a vlastní skladby. Vábec nezáleželo na tom, že aparatura nebyla taková, jak by si jí odborníci - profesionálové představovali. Záleželo na hudbě, která byla jedinečná, neopakovatelná, skvělá. Kromě vlastních skladeb, kterých byla většina, se hrál také repertoár od Canned Heat, Cream a jiných známých kapel. Kdo chtěl tancoval, nebo seděl v trávě, někdo zase roznášel vodu k pití.

Při vzpomínce na návrat do své země mě pojala menší úzkost z toho, že se s tak dobrou hudbou, upřímností a srdečností už asi těžko setkám. Toto jedinečné setkání vlasatých kluků a holek charakterizoval pán v čerstvém nedělním obleku: „Nefackovat takovým parchantům.“ Koncert zakončil jeden z hudebníků výrokem Johna Lennona: „Válka nebude, dokud lidé sami nebudou chtít.“

Volnost člověka nelze simulovat - jeden z plakátů na wrocławské ulici, který zdánlivě nic neříká?

PLUS

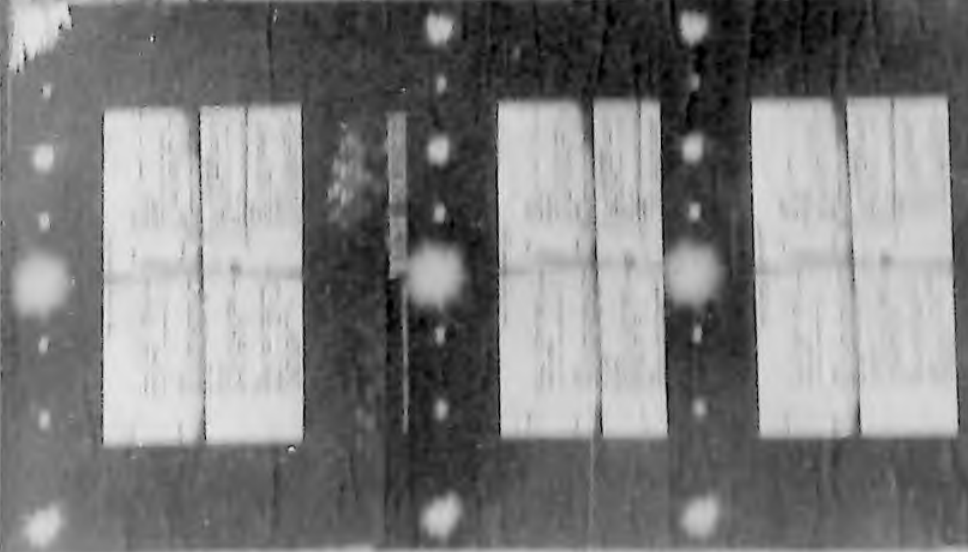
PLUS

NEW

NEW

NEW

NEW

Milan Machovec - JAN HUŠA a české
reformní hnutí
/K šestistému výročí Husova narození/

"Prosím, abyste se milovali,
dobrých násilím tlačiti nedali
a pravdy každému přáli."
/Jan Huša/

"Husovým narozením nejsme -
teprve se jím můžeme stát."
/T.G. Masaryk/

Ú v o d

Jsou události a zážitky, které se zdají být sdělitelné, po kterých se tisíce lidí namáhavě pachtí a o kterých za několik málo měsíců nikde neví. Jsou naopak události, které se rodí ze zdánlivě nenápadných počátků, které však poznamenají národy - ba kontinenty - nastaletí, na tisíciletí, které vytvoří cosi nezvratného, nezapomenutelného a neodčinitelného. I dále pak mohou jít dějiny různými cestami, s výjimkou jediné: nikdy již nemohou omá událost obejít či ignorovat, nikdy již nemohou do- sáhnout oněch cest, které by byly dobře možná, kdyby omá udá- lostí nebylo...

Takovou událostí bylo nejen pro Čechy, ale pro celé dějiny Západu ono ponižující upálení rektora Karlovy university a celého činitele českého reformního hnutí Jana Hušy, k němuž došlo 6. července 1415 na církevním konciliu v Kostnici. Pro kardinály a biskupy, kteří tento akt považovali za vhodný pro zájmy církve, to byla zdánlivě nevýznamná událost - vždyť mnozí z nich byli zvyklí v zemích, odkud na koncil přišli, trestat a postihovat odbojníky i celé nepohodlné skupiny lidí, a to bez jakýchkoliv zjevných škod pro zájmy církve. Případy podobných

exekucí - jejichž drastičnost byla smírňována pevným, nešťastným, hluboce vžitým přesvědčením o "onem světě" a o ^{ne}veselňavající boží působnosti, napravující eventuální přehmaty lidské justice - měly jednak smysl potrestání, resp. "záchrany duše" delikventů samých, ale měly také poskytovat varovné příklady, aby se lidé nedávali cestami kacířských bludů, cestami nepoctivosti a úchylek od jediné správné cesty, vedoucí ke spáse.

Proč zapůsobilo Husovo upálení v Čechách a později i jinde ve světě v docela jiném než odstraňujícím smyslu? Proč se tento akt svým dalekosáhlým dosahem obrátil proti jeho osnovatelům samým? Proč se už nikdy v řadě zemí - a v Čechách dokonce i přes pozdější období protireformace, násilné rekatolizace, přes přísné potrestání této malé země, které si jako první v Evropě troufala jít cestou radikálních církevních a společenských reform - pozice katolické církve nestala tak vylučnou a nespornou jako např. v Itálii, Španělsku, Polsku a jiných zemích, jinak Čechům dějinným vývojem dost podobných? A to ani u českých ~~křesťanů~~ katolíků? Proč zaplatila katolická církev za tento násilný akt proti českému reformnímu hnutí tak dalekosáhlou daň a nikdy se pak už nestala katolickou ve vlastním slova smyslu, tj. obecně křesťanskou? Bylo tomu tak proto, že Husovi soudci, ač zvyklí úspěšně postihovat opozici, ztotožnili a zaměnili dvě reformy opozičnosti a odboje a ušili prostředku, který se osvědčil proti jedné, vůči druhé; a proto také právě aktem své zdánlivě běžné vůle podkopali tentokrát pádu sami sobě, začali, jak ukázal pozdější vývoj, ničit vlastní autoritu, bezděčně posilovat konec středověkého autoritativně-hierarchického katolicismu, který chtěli obhájit a diktevat celému křesťanstvu. Dnešní katolicismus, přistupující mj. k rehabilitaci Husově a k uznání prakticky všech již požadavků, s nimiž kdysi přišli husité /od národního jazyka v liturgií až po práva iniciativy laiků/, je nyní - pokud opravdu něco znamená - již něčím docela jiným, i když si to ne vždy přiznává.

V čem záleží odlišnost oněch dvou forem opozičnosti, jejíž zanedbání se stalo pro středověký mocensko-instituční katolicismus osudným? Odboje, vzdory, kritiky, různých forem "kacířství" byl plný celý středověk - již několik set let před Husem šly Evropou hlasy v nejednom ohledu radikálnější než jeho.

Ale před rozmachem českého reformně-obrodného hnutí, vrcholícího Husem, měly i nejradikálnější hlasy převážně formu sektářskou, tj. formu protestu tajného, šeptaného v malých skupinách, překryvaného vnější loyálitou k autoritě. Nejráznější skupiny - valdenských, bratří a sester svobodného ducha, beghardů, joachymistů a jiných - docházely k podobně kritickým a odmítavým názorům na církevní vrchnost a obřadnictví dávno před Husem, ale ulpívaly na formě tajných lesních shromáždění, tajených štěkání jedinců či malých skupinek: tím se ovšem rozmáhalo i jakési rozdvojení osobnosti na veřejné a loyální "já" a na "já" skryvané, projevující se jen ve skulinách společenského života. Čím je protest skrytější a izolovanější, tím je cesta zrání jeho ryze myšlenkového radikalismu volnější, prakticky neomezená, ale již touto společensky spíše únikovou než účinnou formou je tento protest zároveň objektivně celkem neškodný. Občasná persekuce za této situace sotva může ještě zvýšit nenávisť vůči vrchnosti, ale může utvrzovat bezmocnost této nenávisťi.

V Čechách však začala už v polovině XIV. století vyvrávat docela jiná forma opozičního hnutí, vyznačující se otevřeností, schopností získat většinu národa a vůlí spojovat kritické zásady s reálnými reformními činy, překonat onu schizofrenii vnějškově loyálního jedince a utajeného rebela a tím i onu rozpornost mezi čistě pojmovým radikalismem a reálnou společenskou bezmocností. Tím je ovšem tato opozice sice myšlenkově obvykle méně radikální, ale svou schopností přeměňovat ideály v činy ve skutečnosti mnohem účinnější. Čelní činitelé reformně-obrodného procesu se tu už od dob Konráda Waldenhausera a Jana Milíče z Kroměříže, kteří vystoupili v šedesátých letech XIV. století, nedali vehnat do pozice kacířských sektářů, ale postupovali na rozdíl od opozičních myslitelů sousedních zemí tak, že reformní hnutí získávalo brzy většinu obyvatelstva, a to i nemalou část samých církevních činitelů. Většinu studentů, pak většinu university, posléze široké lidové vrstvy vůbec, a to - k údivu okolních zemí - i nemalou část šlechty, královského dvora, měšťanstva, ba i církevních hodnostářů. V Čechách nabude posléze reformní hnutí takové šíře a aktivity, otevřenosti a strhujícího pathosu, že

zahrne i ty, kdo se více bojí s reformním hnutím bojít, než s ním jít. Tím ovšem hnutí získává i přívržence značně povedlivé, ale jeho pozitivní síla je tak obrovská, že je vnitřními silami nezdolná.

Mnoho podobného však představitelé tehdejšího katolicismu vůbec neznali a proto použili proti českému reformnímu hnutí metody, které se jim již mnohokrát osvědčila: brutálního násilí proti muži, který se - vlastně bez vlastní snahy, zášti i proti své vůli - stal vůdčím činitelem a symbolem českého reformního hnutí. Jan Hus - až zpočátku sám nemohl rozumět všem důsledkům dané situace a své osobní roli v ní - v kostnickém žaláři do značné míry vycítil, oš jce, a poznal, že se jedině vytrvalostí až k případné smrti nepřítomně nástrojem hanobnosti a svůle, naopak že za dané situace by pokora před autoritou a ochrana vlastního života znamenala postupný konec nejen pro něho, ale do značné míry i pro vše, zaš šil a zaš kdy stálo a bude stát šit. Zvláštní a přece logické vyústění jednoho života, který původně začínal tak prostě...

Ž i v o t

Jan Hus se narodil v jihočeském Husinci u Prachatic - podle starších odhadů roku 1369, podle novějších výzkumů někdy mezi podzimem 1370 a létem 1371 - z chudé rodiny. Na studiích v Praze se rychle dostal do prostředí mohutajícího tehdy milíčovského hnutí, nesaneho částí probudilých profesorů a studentů Karlovy university, ale i pražskými měšťany /třanskými zbohatlými německým patriciátem/ jakož i nižší šlechtou ze účasti nejširších lidových vrstev. Nejpozoruhodnější osobností tohoto reformního hnutí byl po smrti Milíčově jeho šák Matěj z Janova /? +1393/, radikální kritik vnějškovosti, amoralismu a fínačně-socenských základů církevní hierarchie a smišetva, nicméně svým spíše akademickým, teoretickým působením zdaleka ne typický pro vyzrávající formu obrodné aktivity. Pro Husův osobný vývoj měli

větší význam profesori méně radikální, ale schopní spojovat opoziční-kritickou aktivitu s legální veřejnou prací na universitě a ve veřejnosti /např. jeho učitel Stanislav ze Znojma/. V době Husových studií se však daleko výrazněji a radikálněji už prokazovali jeho vlastní generační druzi, zejména Štěpán Šálek, Jakoubek ze Stříbra a Jeroným Pražský.

Ti také - ne Hus sám - byli nejaktivnější a nejradikálnější když koncem devadesátých let propokly v Praze prudké spory o základy učení nadlouho předtím zemřelého anglického reformního zyslitele Jana Viklefa. Viklefovo učení se v mnohém ohledu podobalo domací české reformní tradici milíčovské, ale soustředilo na sebe burcující pozornost - nadějnou i nenávislnou - proto, že v jednom výrazném bodě šlo dále než domáci obrodné tradice, byť zcela v duchu logiky jejího vlastního vyzrání: Viklef nejen napadal církevní zvěšáctví, formalismus, mocenské praktiky a finančně-majetkové základy této zvěle /jako u nás již milíčovské hnutí, zejména Matěj z Janova/, nejen požadoval církev chudou, plně se věnující duchovnímu poslání, ale nadto ještě prohlašoval světskou vrchnost za šinitele odpovědného za napravu církve; žádal vyvlastnění církevních statků, nutnost zbavit církev politické a právní moci. Světská vrchnost má nejen právo, ale přímo povinnost trestat duchovenstvo za jakýkoli světský prohřešek. "Pan papež, biskupové, mníši a vůbec všichni duchovní se mají zřeknout veškerého vlastnictví ve prospěch světské moci: a kdyby nechtěli - mají k tomu být světskými pány donuceni!" To byla zajisté otázka, schopná stát se východiskem třídní duchů - ne náhodou se stal u nás spor o Viklefa na léta středem pozornosti právě v době, kdy vrcholily spory mezi králem a arcibiskupem. A byl to tento spor, jímž se české reformní hnutí teprve stalo opravdu samo sebou, jímž byla definitivně a pro celý další vývoj překonána sektářská forma opozičnosti a vyzrála otevřená forma kritiky, a tím i základ zápasu o reálné změny ve struktuře církve a společnosti.

Bylo tomu tak tím spíše proto, že Viklefovo učení zdaleka nebylo snad jen nějakým pragmatickým konglomerátem politických a sociálních požadavků, ale mělo i svou hlubokou dimenzi filosoficko-teologickou, schopnou teprve dát politicko-sociálnímu

zápasu omu pečeti absolutnosti, přesnosti, nadčasovosti, dimenzi "posledních pravd" a neodvolatelných bytostných závazků, bez níž by nepřekročil úzký okruh intelektuálních zájmů. Byl to Vilklerův platónsky pojímaný základ křesťanské víry a sociálně-politické kritiky, přesvědčení o reálné existenci universálních pojmů /střečovský "realismus" - na rozdíl od nominalismu, redukujícího obecnost na pouhé abstrakce z jednotlivých fenomenů/, což v dané souvislosti znamenalo především: církev je v pravém smyslu slova cosi vneseného, pravá církev, církev Kristova, mystické tělo Ježíšovo, sbor říjících v duchu slova božího, naopak instituční hierarchická církev je tomuto neviditelnému ideálu podřazena, je pravá, ano je sama sebou jen pokud, pokud je ve spojení s církví neviditelnou, s nároky a ideály Ježíšovými. Podobně vneseným a zavazujícím se pro obrodné hnutí stává pojem křesťana, bible, božího zákona, svatosti, Ježíšova vzoru.

Tím se naplnily obě podmínky toho, aby došlo k dalekoséhlému společenskému otřesu: musí tu být jednak něco navýsost praktického, bolestivého pro tisíce lidí v samozřejmém denním životě, něco do té míry široce aktuálního a palčivého, že to samo sebou strhuje účast širokých vrstev /tím byly ony bolestivé problémy a zločiny střečovské konstantní církve/, ale toto "praktické" se tisíci musí jevit nejen jako věc potřebná, užitečná, výhodná, žádoucí, nýbrž přímo jako věc tím nebo oním způsobem svatá, dotýkající se nejen bezprostředních existenčních starostí státníků, nýbrž také jejich problémů nejhlubších, existenciálních, jejich pojetí o něčem zavazujícím, ve jména čeho teprve stojí za to žít či zemřít, o tom, co teprve dělá z jakýchkoli problémů problémy metafyzické, bytostné, problémy smyslu lidského života - a tím teprve z praktických sociálně-politických či pracovních problémů otázky vpravdě lidské.

Rusovo myšlení a snahy a na ně navazující myšlenky a snahy husitského hnutí nevyrostly pouze z ryze teologických problémů a křesťanských zdrojů - v tom měli pravdu všichni ti, kdo zdůrazňovali sociálně-politické základy tohoto úsilí; avšak opačnou chybou byla častá snaha - zejména v počátečních úsilí - marxistický rozbor problematiky - redukovat obsah Rusova a husitského úsilí jen na zájmy sociálně-politické, ignorující tuto

filosofické-teologickou složku Husova díla. Člověk se nestává velkým jen vírou, tím méně vírou jakoukoliv, např. pohodlně a bezmyšlenkovitě přejímanou tradicí, prostě pojmově danou; člověkem v plném slova smyslu se jedinec stává toliko přijetím národného životního zápasu, v tom zašasté i zápasu sociálně-politického. Ale ani sociálně-politický interes a zápas sám o sobě ještě "nedělá" člověka, lidskou velikost a opravdovost, nýbrž jedině tehdy, prolou-li se vzájemně jisté konkrétní životní praktické zápasy s jistými přesahujícími hodnotami, s momenty absolutními, neodvolatelnými, nekorigovatelnými žádným interesem.

V jednotě těchto dvou složek viklefismu vyzrává osobnost Husova - a zdaleka ne hned jimi podmaněna, zdaleka ne získaná k fanatickému stoupenectví /jež bývá zase jen jiným druhem podvědomé snahy o pohodlné řešení čehokoliv/ jako u řady jeho vynikajících vrstevníků. Hus kraje spíše pomalu, s jistou kritikou nedůvěrou k vlastním tužbám, ale právě proto pak v mravním smyslu hluboce a nenávratně. Že se jeho milíčovství a viklefství stalo něčím více než pouze učenickou záležitostí, pojmovým radikalismem či módou, v tom nepochybně hlavní roli hrála ta okolnost, že Hus se poměrně brzy /roku 1402/ - vešle svého povolání univerzitního profesora - stal kazatelem v kapli betlémské, nedlouho předtím v Praze zřízené výlučně pro kánání lidu v mateřském jazyce. Tam, pravidelným stykem s pražským lidem, vyzrává jeho jemný smysl pro tužby, bolesti, ano i citové výkyvy lidu, jaký je pak v době jeho zralosti pro něj typický a který spolupočmínal jeho osud i slávu. Tam se - nejprve spíše přítlumeně, ale zhruba od roku 1409 již v čele celonárodného zápasu - ono kdysi Viklefovo slovo o církevních sporech o nejetek "psi se o kost rvou - vezmí jim kost a přestanou", jež mělo u Viklefa podnítit k akci proti církevní moci moc světskou, šlechtu a panovníka, obrací Husovy kánáními rok od roku vždy jasněji a nasléhavěji k jeho prostým posluchačům, k nejširším lidovým vrstvám. Z toho za dané situace musil vzejít požár...

Husův myšlenkový vývoj a zejména jeho heroické vyústění můžeme sledovat tak detailně jako až do jeho doby vůbec u žádné významné postavy světových dějin, a to nejen proto, že nám zanechal obrovské literární dílo - četné spisy latinské /např.

"O církvi", "O svatokupectví" / i české / z nich nejslavnější je "Postilla", Husův výklad nedělních perikop evangelií /, spisy příležitostné i učené - ale protože byl na čele takové společenské aktivity, jež jej nutila psát nové a nové spisky, kazání, prosby, protesty, překlady, stížnosti, polemiky, pamflety, obrany proti nařčení, promoční projevy, dopisy mocným tohoto světa i přátelům, spolubydlicím, spolutrpicím - a to vše se byť ne úplně, než přece ve velké míře zachovalo - můžeme sledovat skoro každý den jeho života. V tomto přeplněném životě pak zůstávají paradoxně - skoro jakoby na okraji - takové činy, jako je překlad bible do češtiny, vytváření základů české filosofické a teologické terminologie, jedinečná reforma českého pravopisu /srovnejme českou transkripci "Varšava" s polským "Warsawa"/, reforma Karlovy university, vrcholící Dekretem kutnohorským 1409, vytvoření základů české duchovní hudby - husitského chorálu atd. To vše byly pro Husa níméně jen prostředky, nutné proto, aby se mohly prosadit vlastní reformní zásady jeho učení. Úsilí, jež on sám považoval ne za něco originálního, nýbrž jen a jen za návrat lidského soužití k duchu evangelia Ježíšova...

D o b e

Středověk neznal učení o originalitě v moderním slova smyslu. Stížností tehdy píšících lidí nebylo vytvořit něco zgruntu nového, nýbrž neopak se nejsprávněji se vrátit k biblí, resp. co nejvíce se přiblížit k onomu jednému prověšenému zjevení božím. A právě lidé usilující o reformy, odpůrci osočování z novotářství, tím více zdůrazňovali svou legitimitu, svou věrnost starým základům. Avšak společenské a myšlenkové problémy byly na přelomu XIV. a XV. století již natolik složité a vyhraněné, poněm o smyslu onoho návratu k jedinému zdroji pravdy již natolik rozdílné, že - jak tomu začasť bývá - právě učení o návratu se začne vytvářet něco podstatně nového.

Tak i v případě Husovů. Hus od mládež usiluje stát se do-
 nejvýšejším uchovatelem odkazu bible a církevní tradice, před-
 stavované hlavně teologickými díly z období patristiky a schola-
 stiky. A to bylo rovněž zcela v duchu tradice českého reformního
 hnutí až od dob Hilířových: tento hnutí jde právě o re-formu,
 tj. znovutvoření, obnovu, návrat k biblickým zdrojům, od níž
 se podle reformních představ právě linie konstantinské církve
 oděnila. V tomto smyslu je Hus, při odhození názvů "arcika-
 cifera", "největší kacíř od dob Ariových" - člověkem hluboce
 konzervativním, zabytým v staleté církevní tradici, považuje
 se za věrného syna katolické církve, vždyť ještě na kostnické
 hranici - usíraje - vyslovil slovy nicejského vyznání mj., že
 věří v "jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev". Ostatně
 důležito poznamenat, že jedním z nepostradatelných znaků správně
 opravdového kacířství je vždy a bez výjimky usilovaná snaha nebýt
 kacířem, snaha chápat svou věc jako věc univerzální jednoty, tak
 či onak se podřizovat obecnosti, všelidskosti. V tomto smyslu
 byly do značné míry oprávněné i snahy /např. historiků Josefa
 Pokrše, Vlastimila Kybala, v poslední době francouzského kato-
 lického ctitele Husova Paula de Vooghta/ zadělat Husa hluboko do
 středověké katolické tradice. Téměř ke každé závadnější Husově
 výslovnosti lze najít jistou analogii, někdy přímo předlohu, v dílech
 významných představitelů katolické teologické tradice od sv. Au-
 gustina až po sv. Bernarda a Clairvaux.

Ale tím není problém vyčerpán. V jiném smyslu jsou ještě
 více oprávněné interpretace těch, kdo vidí v díle Husově významný
 přelom, ano sáhl pod zájmy, protestantské, případně přímo
svobodovinné a demokratické duchovní tradice novověku /tak
 zejména František Palacký, T.G.Masaryk, F.M.Bartoš, Štěpán Sejdel/.
 Neboť s jistotou poukázáním předlohou nemohl Hus vyburcovat
 největší revoluční hnutí středověku, pouhou zafixovaností v tra-
 dici se nemohl dostat na hranici "arcikacířovu".

Vysvětlení tohoto zdánlivého rozporu nalezneme jednak v hlub-
 ším, náročnějším chápání biblické a křesťanské tradice samé
 /neboť v bibli i např. u sv. Augustina jsou podklady nejen pro
 autoritativně-institucionální pojetí středověkého katolicismu, ale
 i pro novověké, reformní, antiautoritativní tendence/, jednak

v problému - dosud historicky téměř úplně ignorována - struktury myšlenkového díla, jeho osobite hierarchie hodnot, různosti akcentů apod. A v tomto smyslu je Husovo dílo - jakkoli jednotlivými složkami vycházející z tradice - spravdu jedním z nejnezoruhodnějších vzorů ve vývoji evropského myšlení, neboť v něm došlo k výsocy závažnému přesunu akcentů, a to v několikerém smyslu a do té míry, že výsledná struktura myšlení umožňovala částečně vyjadřovat společenskou dynamiku, jak je tomu jen málo příkladů ve světových dějinách.

Řeč křesťanská, patristická a středověká mystická /zčásti i scholastická/ látka, v první řadě základ všeho - látka biblická, nebyla ovšem nikdy úplně statická; nemohla by být, být milována a působit na miliony lidí mnoha staletí dějin tohoto kontinentu, kdyby v ní netkvěly jisté hluboké a mnohobramé modely dynamického zachycení lidských zážitků a problémů, tužeb a úskalí. "Vyjdi ze země egyptské!" - "Změňte se vnitřně!" - "Ať, novým činím všechno!" - i podobné výroky mohou být chápány jako jakási motto celé biblické látky. Tyto a podobné modely pro zachycení nových, měnících se situací jsou v bibli zajištěny jako následek jisté reálné dynamiky starých izraelských dějin: těžké řešitelné situace pro národ i jedince, hluboce prožitá a zachycená, tvoří základ aktuality biblických knih i v jiných dobách, ne ovšem vždy stejná.

Oficiální středověká církevní doktrína ovšem vše dynamické v bibli do značné míry útrvovala, zejména základním důrazem na onen svět a na přípravu na něj, na spásu duše a prostředky k ní, jež jsou celé v rukou církve, na ugravňování procesu stvoření i spasení. Nejradikálnější, nejdynamičtější biblické složky se tak buď octly na okraji vědomí nebo byly interpretovány tak, že veškerou společenskou dynamiku strážely, byly podřizeny pojetí neměnného boha, spasení Kristem již získaného, pokorně podřizované každé lidské bytosti církevní vrchnosti jakožto monopolizované ústavy pozemských i posmrtných jistot.

Hus nepopírá ani jediné středověké katolické dogma - od posmrtného života až po papežský primát. Ale srovnáme-li celek jeho díla i jeho jednotlivých knih a proslavě, jeho dominanty a akcenty, např. s celkem díla a akcenty Tomáše Akvinského či

jiných čelních katolických myslitelů středověku, vidíme okamžitě řadu přesunů. Předně je tu nepočetný přesun od dogmaticko-teosofických kapitol teologie /tj. od spekulací o Bohu, trojici, andělech, nebi, Kristu, procesu vtělení a spasení/ k jejím prakticko-morálním kapitolám, tj. k úvahám o křesťanském životě, a to zejména v jeho mravních a sociálních složkách. Ale nejde jen o to, kam se přesouvá pozornost, ale také, jakým způsobem se to děje. Nejde snad jen o nějaké sociální kapitoly dosavadní převážně statické teologie, ale všude v nich jde o rozbor jistého napětí mezi prostými věřícími a církevní vrchností, o vysazování a ujařmění prostých lidí jak církevní justicií i světskou mocí, tak zejména nejhrůznějšími poplatky za vyžadované bohoslužebné úkony. Všude napětí, polarita, dynamika, protivy, přitom směr o jejich aktivní řešení, hledání, jak ony protiklady řešit. Zdaleka ne jednoznačné řešení, zdaleka ne nějaká nová dogmata či antidogmata. Mnohem spíše přesun od tvrzení k otázkám, od jistot k problematice. To bylo jedna z nejdůležitějších změn celkového přístupu k látkě, bez ní by jednotlivosti nebyly mohly být docela nového smyslu. V oficiální středověké teologii bylo vše jasné, hotové, dané - spory jednotlivců a jednotlivých škol na tomto základním přístupu směřovat nezměrně. U Bussa naopak nastává hledání a ochota k něčemu novému docela jiných, kvalitativně hlubších poloh: "Od počátku svého studia učinil jsem si zásadou, že kdokoliv poznám myšlenku správnější, ihned upustím od svého méně správného a pokorně a radostně přijmu názor, odvozený lépe." A ne náhodou v Bussově slavné apoteóze pravdy stojí na prvním místě požadavek hledání pravdy: "Věrný křesťane, hledej pravdu, slyš pravdu, uš se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu až do smrti!" Samozřejmě tu ještě najde o vyhraněnou novověkou metodickou skepsí, o úplné rozbití pevné středověkého dogmatického myšlení, ale přece jistě o pozoruhodný krok na cestě od ustrnulého dogmatismu k modernímu hledačství.

/Pokračování v příštím čísle./

ZDE V PÁNU ODPOCÍVÁ

VÁCLAV BĚNSKÝ

* 20.8.1796 + 4.9.1879

Jednou taky dojde na tebe !!!

Dzeržinskij Felix Edmundovič 1877-1926, profesionální revolucionář polského původu, první předseda Čeky a organizátor rudého teroru.

Lacia Martyn Ivanovič /vl. jm. Sudrabs Jan Fridrichovič/, 1887-1937, vedoucí činitel Čeky 1918-1937; 1937 zatčen a zastřelen.

Menžinskij Vjačeslav Rudolfovič 1874-1934, předseda OGPU po Dzeržinském 1926-1934; v 3. moskevském procesu byl Jagoda obžalován z "lékařské" vraždy Menžinského.

Bokij Gleb Ivanovič, 1879-1937, čekista, vysoký funkcionář OGPU a NKVD; 1937 zatčen.

Jagoda Genrich Grigorjevič, 1891-1938, čekista, ~~vysoký funkcionář OGPU~~ 1934-1936 lidový komisař vnitra NKVD; 1938 v 3. moskevském procesu obžalován z vraždy na Kirovi, Menžinském a Gorkém a odsouzen k smrti.

Ježov Nikolaj Ivanovič, člen ÚV od roku 1934, po Jagodovi lid. komisař vnitra NKVD, 1938 vystřídán Berijou; pravděpodobně popraven.

Agranov Viktor Savlovič, ?-1939, čekista, náměstek Jagodův a pak Ježovův v NKVD, měl významnou úlohu při přípravě moskevských procesů 1936-1938, 1939 popraven.

Berija Levrentij Pavlovič, 1889-1953, gruzinský bolševik, od r. 1938 lidový komisař vnitra, Stalinův důvěrník, od r. 1946 člen politbyra, po Stalinově smrti 1953 zastřelen.

Abakumov Viktor Semjonovič, 1894-1954, ministr státní bezpečnosti 1946-1952 za Chruščova 1953 odsouzen a popraven.

Rjumin m. d., náměstek ministra státní bezpečnosti koncem Stalinovy éry; za Chruščova 1953 odsouzen a popraven.

Bezpečnostní orgány a jejich chronologie

- ČEKA - od prosince 1917 do února 1922-Všeruská mimořádná komise pro boj s kontrarevolucí a sabotáží.
- GPU - Státní politická správa do prosince 1922.
- OGPU - Spojená státní politická správa do července 1934.
- NKVD - lidový komisariát vnitra do r. 1946. Jeho hlavní správa státní bezpečnosti se osamostatnila na:
- MGB - ministerstvo státní bezpečnosti do března 1953
- MVD - ministerstvo vnitra do března 1954
- KGB - Výbor pro státní bezpečnost při radě ministrů SSSR od března 1954.

Toto byla malá ukáзка, jak dopadli významní činitelé státní bezpečnosti Sovětského svazu.

Za válek v minulosti vedených často zavítala k nám na svých pochodech i ruská vojska. Nezvyklý oděv, způsoby a obyčeje Moskvanů, jak u nás vůbec Rusům se říkalo, vzbudil u našich lidí živý zájem k pobratimskému národu a sem tam uchovaly se na jich pobyt zajímavé vzpomínky. Již Cereghetti zmiňuje se takto o nich:

R. 1736 první týžden před postem přišli do Čech na kvartýry Moskvané, o nichž prve žádný nevěděl, protože jim lidé málo rozuměli. Jejich strava byla: Jikry syrové mazali na chléb, ryby na polou syrové jedli, křen strouhaný míchali s patkama; cibuli a česnek jedli syrový, krupky s hovězím masem vařili.

Potom t. r. na den Božího Vstoupení odmaširovali. Ale když z Chrudimě odmaširovali, tedy plakali a to jak oficiři, tak sprostí, litující zdejších kvartýrů, pravili, že jsou se jak živi ani ve své zemi ani na marši tak dobře neměli jako v Chrudimi. Pročež s tak velkou nechutí odtud šli, že poslední oficiři jejich museli je karabáci flákat. Což i mnozí sousedi, jak muži tak ženy, čeládka i ty malé děti jich litovali, nebo ti Moskvané byli lidé sprostní a dobří.

Také i tehda doložiti musím, že jistá děvečka Helena Skákalíková, tak zvaná, majíc tu jednoho z těch Moskvanů za svého milého a ten jí namůviv, aby s ním odmaširovala a když do Moskvy přijedou, že jí sobě vezme, v čemž Helena jeho uposlechlá a hned den před maršem přišla na děkanství, žádajíc tehdejšího p. děkana z Vikanova, aby jí za "šťastnou hodinku" zvonění dáti dovolil. P. děkan nemoha tomu porozuměti, řekl: "K čemu potřebuje zvonění, když zdravá a čerstvá je a ještě neumírá". Načež ona zase odpověděla, že jest sobě oblíbila jednoho z těch Moskvanů, s kterýmž učinila si pro potvrzení toho stavu manželského, do Moskvy jíti a proto že žádá toho zvonění, aby její východ z Chrudimě šťastně se vykonal. Čemuž p. děkan když vyrozuměl, hned pro rychtáře poslal a Helenu zamknouti poručil a nechal ji tam až Moskvané odmaširovali.* /

Skoro téhož času protáhli i Rusové Heřm. Městcem, pospíchající na pomoc Karlovi VI. proti Turkům. Místní písař Ignác Kříž píše zase o nich: "Stran toho lidu Moskevského tuto podotknu, že lid tvrdé nůry, zimě a všelikým sprostým potravinám jako cibuli, krupkám, štovíku, jeteli, houbám také prašivým, všecko dohromady to v kotli smíchaje a tak jedíce zvykli, na to ale víceji kořalky než piva pijí.

* / Zajímavé této vzpomínky Cereghettiho o pobytu Rusů v Chrudimi použil i prof. varšavské university Vlad. Andr. Francev v "Č. Č. M." 1898, str. 42., a dle opisu Rybičkova i podplukovník Karel Zástěra v "Českém Lidu" 1901, str. 405.

Víru ruskou a popy na místě knázi, kteří ženati jsou, mají a jim tak dobře jako správným, když se zavínají, hůlkama lískovými od hlavy až dolů třebas na všechny čtyři strany bájice, dávají se osušují. Při tom je lid hrozně beze studu, kde v jistý čas v roce se koupali v řekách a tak veřejně obnaženi do těch koupadel obojího pohlaví skákali a zase venku se všíali, což k nesalému pohoršení lidu zde v Čechách r. 1735 bylo. Když tu na kvartýrech ležice, po městech pokrmy lepší okusili, tu před nimi všechno uschovali museli, neb byli schopni v kočářích lidem tak se potřebujícím sukno, femeny i kola ukrásti, začal až sice dost hůlkama dostali, však ale málo na to dbali. Oddělili z Čech do Turek dne 10. máje. Než měli slovanskou."

R. 1799 pochoďovali Rusové u velikém počtu k Litomyšli a rozložili se táborem blíž památného "růžového paloučku", o němž mezi celou řadou zajímavých pověstí, koluje i prorectví, že tu jednou za tisíciletí 7mi králů sveden bude hrozný boj. Je baji tom se prý oněch 7 králů smíří a budou ve svornosti na paloučku hodovati. Rusové, vědomi si jeouce důležitosti místa toho, sbudovali si tam stan, ve kterém obřívány slavné bohoslužby. Vojáci nakupili se kolem stanu a se stálého klanění se a zehnaní křížem, opakovali slova: "Gospodine pomiluj! Gospodine pomiluj!" Když Rusové po druhé táhli onou krajinou, pílne zase pátrali po tomto místě, jež nazývali "Čerajm Gries". Jak pak k paloučku přivedeni byli, pobožně tu na zem poklekávali a trvali tu dlouho na modlitbách.

R. 1812 protáhlo Chrudimí 30.000 ruských vojinů na válečné výpravě proti Napoleonovi, kteří vraceli se sem zase přes tři subny roku následujícího. Celá ruská armáda ležela v okolí Chrudimě nějaký čas táborem a zemřeli vojini na různé nemoce sem tam ve společných hrobech pochoveni. Takový hrob vykopán na návsi v Mabočanech v místech, kde stojí stará kamenná zochá sv. Jana Nep. se zvonici. Druhové zesnulých vkládali jim do hrobu "pisanka" pro jich známé a přátele, majíce jako starověrci die dávne pověry za to, že zesnulý Rus nikdy v cizí zemi nezůstane, ale zřhy po smrti na svatou Rus se zase vrátí. Než pochoveni tu ubožáci a mrtvých nepovstali, neb při kopání v těch místech přišlo se pod zemí na stříelé pozůstatky jich těl.

Větší oddíl Rusů bytoval tehdy nějaký čas i v Slatiňanech, jak die vyprávění svého otce připomíná bývalý obecní starosta tamější p. soudek, knet 88letý. Jako všude jinde kam zavítali, tak i prý tu rádi se procházeli po okolních leších, sbírajíce hub a to napořád, nečiníce žádného rozdílu mezi jedovatými a nejedovatými. Když po politi jich, bylo některému zle a nich, prý nafikal: "Popust' křemenášku, nebo popust' duše moje".

Ve vsi Skále nad Podskalím prý se strachu před blížícím se vojskem ruským rozutekli se všichni obyvatelé do lesů tak, že v celé obci zůstala samojedinká žena jednoho chalupníka. Vojáci jí neubližili, toliko přinášeli jí mouku a prosili, by jim napekla chleba. Také i tu sháněli se v lesích po houboch, jichž smáhem požívali. Toliko jeden zvojinů prý následkem otravy zemřel a zakopán tu na zahradě. Když r. 1902 stavěna

Skalou silnice a prokopána k tomu účelu část zahrady chalupníka Mihulky, nalezena tu kostra onoho vojína.

Ve Slatinanech koupávali se prý ruští vojáci v Chrudimce, vysekavše dřívě zasržený povlak její. Jak vystoupili z ledové lázně, šlohalí se prý navzájem březovými pruty. Otec zmíněného p. Součka to prý napadchl po nich, ale nadělalo se mu po nezvyklé koupeli této na těle plno vředů.

Dle tradice prý také Moskvané před 200 lety tábořili v dubovém lese tak zv. "hruštinách" u vsi Kečicho. Do zmíněné obce zavítali naposledy r. 1828. Koně své prý nechávali volně popásti na lukách. Když se napáli, prý jen na ně zapískli a tu každý z nich přiběhl ku svému pánu. Rusové tito byli prý také prostí a upřímní a štědře se odměňovali za škodu na polích a lukách způsobenou. Pomáhali také lidem při hospodářství a zapřahovali své koně do povelů hospodářských. Měli ve zvyku stále ujížděti cvalem, byť třeba jen vyváželi mrvu na pole, což cvčem budilo u vesničanů veselost. Přišel-li některý Rus do světnice, kde na stěně visel nějaký obrázek, klanil se hned ve dveřích, ano i na zem poklekal. Chuť k jídlu měla vždy výbornou a překonali prý v tom ohledu i samé Prusáky.

Josef Vondruška

Má generace

/autorům sborníky Děti dvou slunců/

Scházíme se v hospodě u piva
někdy i bez pozdravu
ruce si dáme pod křivku bradu
a přemýšlíme o svém srabu

Den co den takhle sedíme
a foukáme si na svá rány
proklínající celou zem
která mít nechce nic o námi

S těch mladších co ještě doufají
si cynicky děláme blázny
vždyť dlouho totak nebude
a budou tu sedět taky

Když občas někdo zaplatí
a kořalku přidá k tomu
začne se mluvit o umění
a o pokoře k Bohu

Každý se tváří jak umělec
a bohémsky se žít snaží
nostalgicky říkáme - já kdybych směl
strhnul bych za sebou davy

Jde to tak ze dne na měsíc
a roky pryč utíkají
umělci nejsme a svatí z nás nebudou
jame figuriny své doby

ADELA
LOSOSOVA

MILOS
LOSOS

FILOSOF

LADISLAV

TELIMA

† 22.VIII.1878

† 19.IV.1928

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

Rudolf Battěk

S i l v e s t r o v s k é v a r i a c e

/Budovatelské povídky bez poznámek/

Odpověď střízlivému oběmu, Ludvíku Vaculíkovi, pro radost a uspokojení jeho touhy po pevnosti normálního člověka a prosté lidské práci, odporu k hrdinským činům, které se nehodí do života, a hrdinům, jimž se dostává jen odměřené dávky represí.

Někdo z nás musel jít na noční směnu
 Nebýt toho mrazu nikdo by to od nás nepožadoval
 Šel jsem abych spojil nepřetržitost provozu
 s časovým sepětím ročního předělu
 Přicházím do šatny
 Teple se oblékám
 Šátek kolem krku šálu přes uši
 klobouk a prošívaný kabát
 Brašnu přes rameno
 v konvici olej smíchaný s petrolejem
 a zapalovák
 Můj úkol je jasný
 Obejdu všechny odkalovače
 koksového a vysokopečního plynového potrubí
 Hořáky musí ohřívát vodu v nádržích aby nezamrzla
 Zamrznutí odkalovačů
 rovná se přerušení dodávky plynu
 rovná se zastavení hutního provozu
 Hlásit se budu telefonem mistrovi noční směny

V generátorové plynárně se tři stanovišť
 z šlatice plynu
 z třetí kovárny
 z nové ocelárny
 Je 22,30 hodin 31. prosince 19..
 Vycházím na prohlídku rajónu
 Potud fakta

Varianse první

Vkročil jsem do vlastních step
 Oči upírám k neprůhledné stěně mikroskopické náruzy
 Než propíjnu schodištěm jeřábové dráhy
 a ramena protáhnu šlehanou citadela zvonící rampy
 zachycuji první motiv chladné noci
 Přichází z plošiny generátorové plynárny
 Noční směna kychtovačů je na místě
 Proš ale najednou ten neklid
 V okamžiku se všichni rozbíhají ke svým násytkům
 Otevřeným ústům vypouští plné dávky uhlí
 V běhu shazují koule z píchacích otvorů
 Hleskově ovládají svou práci
 Ale pozor zapomenuli otevřít páru do trysek
 Chci na ně zakřičet
 Oni zatím rychle svými zapalovačkami
 zasahují dva metry vysoké plameny
 osmdesátkrát sem oknivých jazyků topného plynu
 bije a hučí svou silvestrovskou polifonií

drtivou rezonancí plynového organu
 proč te udělali
 Jejich tváře jsou rudé
 smějí se a gratulují si
 Chci na ně znovu sáhnout
 Představuji si jak prudce klesá tlak
 v potrubí pro martinické pece . . .
 přerušení taveb . . .
 tury oceli přijde nosmer
 A já jsem před obzvláštní vyšel
 svých zabraňoval všem poruchám
 Kychtováči mě vidí stát skřehlého v kolejišti
 Teď na mě mívají smějí se a křičí
 To je na tva: počest plynárenský zkušebníku
 K čertu s všmi pitenci
 copak jste se zbláznili
 copak jste všichni opilí
 Nemáte právo dělat si civilního silvestra
 Jste na riziková pracovišti
 Moje slova nejsou asi slyšet
 Měi bych něco podniknout
 a zatím klidně pokračuji v obcházce
 Kychtováči mi mívají na cestu

Variace druhá - nední etuda

Projdu se s tebou přírodní nocí
 v smákněných obrysech uhelných basénů

Škvíraní spířovi svítíš si pod nohy
 V krocích si odnášiš temnotu ledových krystalů
 Opřu se o tebe

Se zdí má evans lezavá záplava
 Lince nám před sebou jak radarové rekvizity
 Hradivo jim vyrovnanou stěnu vagónů
 Rozbušku chvějivě tvrdého vzduchu
 sládují s impulzem svého dechu
 Plíce si ukrájuje zvýšený atmosferický tlak
 V karkasu nočních větrů

vyapívám šest izotopů svého srdce

Jeden je pro dobro

ten s největším vřekytem

Druhý je pro bolest

ten sídlí ve všech infarktech

Třetí je sama nevinost

je mezi lidmi ceněn jak ekvest

Čtvrtý si říká přátelství

je všem mileván a vždycky bezelstný

Pátý má jmen hned několik

odvaha chrabrost statečnost

Šestý je krvavá plazma mého srdce

ukrývá v sobě všechny předchozí

Vyvedá jejich specifickou váhu

dává jim pohyb rychlost teplo

Láskou je pojí

v jedinečnou vlastnost lidského rodu

Nezastavit se na žádné hranici
 Spinit svůj škol
 Předat své poselství

X X X X X

Procházkám kolem rampy pro vykládku vagónů
 dvě postavy se ryjí ve zmrzlé tříšti uhlí
 Světelní elektrické lopaty přecházejí práce krumpáčen
 Krásná sňní uhoelný prášek v atomizovanou strukturu kovové stěny
 Jeden a vykládá se na ně něco neopracitelně povykuje
 Neodpovídá jen podřev křikem těm dvěma do vagónů
 Jeden na tom stojí
 Na víc není čas ani nálada
 Pohledem ještě zachycují obě postavy
 Umouněné tváře lesklé potem
 Šepice rukfivo
 jiskřící oči
 pytlíková zástěra
 plátěné rukavice
 a čekající řada vagónů
 /Sbějí se dneška se všichni smějí/
 Váš kasárda nezávídím
 Ale žádný strach
 Ani vaše poselství se neztratí

Přidávám do kroku
 Starý posunovač klímby ve své barokní chýši
 která nemá už jediný původní tvar
 Na okamžik strkám hlavu do jeho budoucra
 Kubínek vyzářuje sálavé teplo
 do osmi kubických metrů
 Nazdar fotr
 dou se provětrat
 ať nezaspěj pálnec
 Než se stačil vzpamatovat
 slyšel jen bouchnutí dveří
 Hořáky na rampě jsou v pořádku
 lehce postevírám ventil
 Přidávám trochu plynu na vaničku
 Teď zpátky kolem bazénů do kotelny
 Procházím mezi mlčícími topiči
 Umívají se
 Uhlí pára teplo
 Zavří za sebou pořádně vrata
 zavírám
 Čtyři další odkalovače
 jsou zahřívány podle předpisu

První hlášení mistrovi noční směny v generátorové plynárně

Jsem v čističi plynu
 Prohlédnutý úsek je v pořádku

Hrniec u třetí válcovny je bez ohně
Místo vody led
Obalují petrolejem prosáklou pucvol
kolem šoupát^k potrubí
a k přívodnímu ventilu
Oblaka páry mi ztěžují práci
Prudký plamen olizuje vše dostupné
Teplo rozkládá chlad
Světlo se dere do stínů
ztvrdlých konstrukcí
Z hořáku za chvíli vytéká voda
V. zápatí se prodírá trubkou plyn
Chci přiblížit hořící zapalovačku k hořáku
Něž se v chuchvalcích páry orientují
unikající plyn se natěsňuje do trubek
Konečně je zapalovačka u hořáku
Odpovědí je drtivá detonace
Odskakují stranou
Z válcovny vyběhli valčíři
ještě s kleštěmi v rukou
Ne nic se nestalo
Všechno je v pořádku
To ta mizerná unikající pára
Kamna se rozhovívají
Rukavicema zhasím zapalovačku
Botama zašlapují zbytky hořící bavlny

Jen lidé je zima
 náhoda dobrá
 Všichni se smějí
 Vykoumá proť
 než dokončí obchůzku rajónu
 Že vás to nezajímá
 vám se je teplo
 ale nemáte důvod ke smíchu
 Má ale snu
 Jdu srazivou nocí sám
 a noc má zářící na každém úseku

Variace třetí

Z jedině noci si stavím světlo snaha duš
 Z jedině noci chci zahnat vlastní únavu
 Navzdory eliptické dráze naší galaxie
 Navzdory zračným apokalyptické říje
 Proti všem sladkým melodiím valčíků
 Proti všem neosebním tónům básníků
 Ze boku rozpustilých božských rošťáků
 Ze boku těchž jímž denně stojím po boku
 Sejděte se mě brněně opatřených kreků
 Sejděte se mě poslední den roku

Kolena projišící sněžinka se závojem
 kochánek pláňech popela
 Koukám na hodinky
 Je 00,00 hodin
 Nový rok jsem přivítal cestou
 Valciři mě pozvali na chvíli do tepla
 stojím zády k odlehlé ohřívací peci
 Sedám si
 Hlavu chci udržet rovně
 Chci vidět

vidět

vidět

• • •

Vlevo ode mě zahajují valciři
 svůj folklórní novoroční tanec
 Čtyři válečkové stolice na profilový drát jsou vchodu
 Valciři se rozbíhají s praménky zhevřelých drátů v kleštích
 Teď vyhadují konce drátů do výšky
 Ve vřavě je znovu zachycují do kleští
 Kamrádi je horlivě povzbuzují
 Všichni se smějí dokonce snad spívají
 Během té rozesnutí pro hukot osrovněného hnacího motoru
 Kde vřá a kde ušlák větší smyčku
 Teď v obloucích rychle pohybují
 zhevřelá drátá nad hlavami
 Drátá se míhají jako svištěcí lesa

Nastupuje nová čtveřice valcírů

V letu přehozené dráty zachycují kleštěmi jednou rukou

Teď si udělali z drátů švihadla

a nadskakují svižně jako kluci

Ten čtvrtý valcír vzadu přece jen už není žádný mladík

Je šedivý ale skáče jako divý a přitom si pokřikuje

hop a hop a hop

Další čtveřice valcírů nastupuje

Dráty jsou zachyceny jedním koncem ve válcích

druhý konec přes celou válcovnu

drží v kleštích čtyři chlapi jako hory

Prudkými pohyby vytvářejí obrovské smyčky

Teď se ze svých lavic zvedá

téměř všechno osazenstvo válcovny

a jeden po druhém vskakují pod létající smyčky

Celá válcovna poskakuje nad svištícími dráty

Stačí aby jeden trochu nešikovně nádskečil

Nedovedu si představit těch smrtelných úrazů

Jsou blázni

Odporuje to bezpečnostním předpisům

Všechno nadskakuje zpívá směje se

a plán hrubé výroby za minulý rok

splněn určitě není

Nepochopitelné

Je možné že je to rituální valcírčina

Nesmysl

V době vědeckého ateismu takováhle kočiččina

směrem a druhé válce vy přichází
 vedoucí oblasti a mistry
 Teď jim to sei zstrnou
 Ale jak se suite vedoucích pracovníků
 blíž ke křepčím valcům
 začínají sami podupávat psakovat
 a plácet do rytmu
 Bláznem už nerozumím
 Je tam nějaký rozruch
 Jeden placný funkcionář dostává rozum
 Křičí do všeobecného chaosu
 Jedněte zcela svévoleně
 Porušujte předpisy nařízení vyhlášky
 Míte budovat ne tancovat
 Míte pracovat ne psakovat
 Přestaňte točit drátama
 Radněte mkat a válcovat
 Tak silně slove muselo porušit
 bezprostřednost a jedinečnost tohoto aktu

• • •

Už nemám tu or koukat
 Jsem příjemně prohrát
 Přitahují si bránu k boku
 Zvedám olejníčku
 Rychle vycházím se stíšené válce vy
 obcházím budovu
 Ještě jednou se chci podívat co se děje uvnitř

Všechno je v pořádku jako obvykle
 Od válcovací stolice rychlými kroky
 rozvinují valciři dráty
 Téměř mlčky se proplétají jejich postavy
 po kovových deskách podlahy
 Žhavé dráty se podcajně svinují do úhledných kol
 Valciři se usmívají

Druhé hlášení mistrovi noční směny v generátorové plynárně

Jsem ve třetí kovárně
 Všechny odkalovače koksárenského plynu
 jsou v provozuschopném stavu
 Přívody plynu k ohřívacím pecím
 ve válcovně v pořádku
 Valciři přivítali Nový rok
 Smáli se usmívali se a nebylo jim zima
 Mně bylo taky teplo
 Ne neblázním nic jsem nepil
 Žádný novoroční přípitek
 Vy jste si cvakli plecháčkama
 Ano černou kávu si dám až se vrátím
 Jdu na zbytek rajónu

Variace čtvrtá - náměsíčná

Nechci se potýkat s drsnými pláty
 namrzlých kovových mechanismů
 Chlad se mi větší napaty

svírá všechny ventily
 všechny šoupata
 všechny příruby
 všechny přechody
 všechny uzávěry
 Kam ještě sáhnou svojí rukou
 Kam dopadnou rány kladiva
 oklepávajícího srostlé trubky
 Kde ještě rozvinou plamennou záři
 hořícího petroleje a pucvoly
 svůj kontrajunkt vysokoteplotního odpičku

Jsou plastikou alegorií
 všech svých druhů

Chrní si límeč
 prořivaného kabátu

Nechtějí se zastavit
 na žádné hranici

cítím pach petroleje
 proskřípých rukavic

Spínám svůj škeř

Upravují si brašnu na rameni

Předám své poselství

Sám uprostřed šrotiště
 u posledního vodního uzávěru

Nezvedám hlavu k obloze
 protkané hvězdným prachem

sledují tlak plynu v hořáku

Svou duší nesvlékám
sám před sebou

Jsem u hlavního potrubí
k nové ocelárně

Nepodlehnu touze sprádat dialog
se zářícím kotoučem měsíce

Vytrvale odporuji
svírajícímu objetí ledových kleští

Není čas odpovídat na otázky
přicházející z prostoru

Tlak plynu neklesne k umrtvující deklinaci
Zahřáté komory ochrání tavený kov
Zahřáté kokily přijmou svoji náplň

Stojím mezi závěsnými vraty ocelárny
Několik chlapů je nataženo na zaprášených prknech
V tváři mají uhasínající napětí únavu odpočinek
První martinka vypouští tavbu
Barevná žíla kovu pryští
Zvedám hlavu
Vysoko
Chci vidět
Dokončil jsem rajón
Narovnávám zimou schoulená ramena
Nikdo mi nevěnuje pozornost
Táhlá siréna ohlašuje pohyb
Jeřábu s odlévací pánví

Najíždí nad kokily
 A znovu kov
 Teď si nepřipadáš malý
 ani proti obrovským proporcím
 odlévací pánve

Zpětí hlášení mistrovi nežní změny v generátorové plynárně

Nepodávám
 Odcházej
 Kde se hlásit
 Plyn proudí v předepsané normě
 Nečekám odpověď
 Vracím se

Rytina mého těla aspiruje
 na doušek teplé tekutiny a jídla
 Zastavím se až na prahu naší dílny
 Naperuším teď ničím respití svého nitra
 Překračuji okraje svého sobectví
 Odpovídám se nadlouho z nervivé ješitnosti
 Zavírám těle se sebou vrátě

Rozsvěcím
 odhláším prašnou konvici sopalovák
 svíčkám topící kachle
 Sedám si na lavici
 zády se opírám o skříň a nářadí
 Nebyl jsem natažený před sebou

Očima ulpívám na špičkách svých pracovních bot
Cítím únavu z chladu a pohybu

. . .

Vracím se zpátky
K pevnosti normálních lidí
Předávali svá poselství
A já byl při tom

. . .

Je první leden
ve dvacátém století

V Praze a na Kladně 1. ledna 1979 - památce mého přítele,
dělníka kladenských oceláren, Luboše Š K V O R A

Dovětek

Mám právo cítit se unaven
odejít
odpočinout si
a třeba se po čase vrátit
Ale nemám právo žonglovat
Mám právo konat práci
jakou si vymezím a určím
Ale nemám právo nabízet

defetismus jako program
intelektuální cvičení
a občanská statečnost
nejsou vlastností
Je to stav vědomí
Nikdy žádné hranice

Člověk může být zničen, ale nikdy ne poražen!
HEMINGWAY

Člověk ani národ nikdy nesmí myslet, že přišel
konec.
GOETHE

Kdo nemiluje svůj národ, nemůže milovat nikoho.
TITO

Řeka pravdy protéká strouhami omylů.
TAGORE

Živote, nabrus mě jako nůž! Ať se pořeže, kdo
mě nevezme správně do ruky!
MATEJ BOR

Kdo dovede zemřít, nedovede být otrokem.
SENECA

Největší zlo je nespravedlivě jednat.
PLATON

Kdo není pták, ať neseď na okraje propastí.
NIETZSCHE

Spravedlnost vždycky usekne ruku, která krade,
a ne hlavu, která krádež vymyslí.
VILLON

Básník se nesmí dlouho zdržovat ve stratosféře
slova. Musí se stočit k novým slzám a dál
posouvat svůj řád.
RENÉ CHÂR

Nehledej štěstí v tom, co ti schází, ale v tom,
co máš.
ČESKÉ PŘÍSLOVÍ

Hostinec U VAHY

TEPLE
A STROENI
NAROJE

DOMOVNÍ PROHLÍDKA

Podle § 82 trestního řádu "domovní prohlídku lze vykonat, je-li důvodně podezření, že v bytě, či v jiné místnosti či prostoru k nim náležející, je věc důležitá pro trestné řízení..."

Podle § 83 odst. 1 osobě, u níž se prohlídka koná, musí být doručen odůvodněný písemný příkaz. Trvej na předložení písemného příkazu, i když ti mohou tento příkaz podle odst. 3 § 83 trest. řádu doručit až 48 hodin po domovní prohlídce.

Domovní prohlídku lze provést pouze po předchozím výsledku /§ 84 tr.ř./ poté, co se nedosáhlo dobrovolného vydání hledané věci. Trvej na tom, aby před zahájením prohlídky bylo zaprotokolováno, jakou přesně věc policie hledá - nezapomeň, že máš právo odmítnout podepsat protokol, nebylo-li do něho zaneseno tvé stanovisko či poznámka.

Prohlídky se musí podle zákona zúčastnit dospělý člen domácnosti a třetí nezúčastněná osoba. Věnuj pozornost jejímu výběru. Nedovol, aby policie prohledávala místnost bez přítomnosti tvé nebo tvé manželky či dospělých dětí. Pokud ti nebylo vyhověno nech zaprotokolovat, že věci, které byly nalezeny v bytě bez tvé přítomnosti, ti nepatří, že tam musely být někým přifixeny.

Žádej, aby byl byt po prohlídce uveden do původního stavu. Buď účelivý při sepisování protokolů. Trvej na přesném popisu každé seřazené věci.

Poučení pro případ, že u tebe budou nalezeny tzv. ilegální tiskoviny:

Čs. zákon nezná pojem ilegální tiskovina. Není trestné vlastnit jakoukoli tiskovinu. Trestné je pouze její rozšiřování /§ 100 o pobuřování/, přičemž je nutné "pobuřit" nejméně dvě osoby. Odtud vyplývá, že:

- a/ tiskovinu jsi vždy dostal poštou, byla ti vhozena do poštovní schránky, byla ti zastrčena pod rohožku a nemáš vůbec tušení, kdo by ti ji mohl poslat nebo podstrčit. § 166 tr. zákona přímo stanoví, že nemáš zákonnou povinnost nález, obdržení či vlastnictví takovéto tiskoviny hlásit či ji odevzdat na policii.
- b/ tiskovinu jsi nikomu nedával číst ani jsi nikomu neříkal o jejím obsahu. Tiskovinu nečetla ani tvá manželka, děti, rodiče, sourozenci - kteří ostatně mají právo odmítnout výpověď.

VÝSLECHY

Podle čs. zákonů existují tři druhy výslechů, přičemž práva a povinnosti vyslychaných jsou v každém případě různá. Jedno mají společné: musíš být řádně písemně předvolán a musí ti být poskytnuto vyčerpávající poučení o tvých právech a povinnostech. Máš vždy právo nehlásit do zákonů a musí ti být poskytnuty.

1/ Vysvětlení podle § 16 zákona o SNB

Toto vysvětlení může být policií požadováno od každého ke zjištění trestných činů, provinění nebo přestupků. Pozvání musí být písemné, zákon připouští možnost omluvy nebo nedostavení se ze závažných důvodů /nemoc/. Policie ti musí sdělit, jaký trestný čin vyšetřuje /přestupek, provinění/ a hlavně kdo je podezřelý. Zákon /§ 168 tr. řádu/ totiž výslovně stanoví, že nemáš zákonnou oznamovací povinnost trestních činů jako je pobuřování /§ 100tr. zák./ hanobení republiky, jejich představitelů nebo spojenců /§ 102 a 104 tr. zák./ poškozování zájmů republiky v zahraničí /§ 112 tr. zák./...

Podle § 16 zákona o SNB, na jehož základě jsi byl pozván, můžeš odepřít vysvětlení, kdybys jím způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. Nejdříve tedy žádej o protokolování poučení, kdo a z jakého trestného činu je podezřelý, jinak nevíš, zda se na informaci navztáhne, kterou policie požaduje, navztahuje úleva podle § 16 odst. 3. Pamatuj dále, že při poskytování vysvětlení nejsi pod přísahou. Během vysvětlování si můžeš dělat poznámky, můžeš si protokolovat pro sebe otázky i odpovědi, můžeš si před podepsáním protokolu opsat nejzávažnější pasáže. Tyto poznámky ti nesmí být odebrány ani ti do nich nesmí být nahlíženo.

2/ Svědecké výpověď

V předvolání musí být přesně uvedeno, kdo je jmenovitě obviněn a z jakého trestného činu. Zákon připouští dostatečnou omluvu /fyzická indispozice/.

Svědka je oprávněn odepřít vypovídat, pokud je obviněn jeho příbuzný /§ 100 odst. 1 tr. zák./ nebo pokud by svou výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě či svým příbuzným. V případě krivého svědectví může být však svědek trestně stíhán a odsouzen až na tři roky. /§ 175 tr.zák./ Nikdo tě však nemůže nutit vypovídat o věcech, na které se přesně nepamatuješ. Při svědecké výpovědi máš právo si dělat poznámky či stenografovat těsnopisně celé vyslyšení. Podle § 103 může vyslyšející nahlédnout do svědeckých poznámek, nemůže tá je však odebrat. Každé nahlédnutí musí však být písemně zaprotokolováno. /§ 93 odst.1/

~~2/ Svědecké výpověď~~

3/ Výpověď zadržného, podezřelého, obviněného, obžalovaného

c/ K výpovědi nemůžeš být žádným způsobem nucen, zákon předepisuje policii, aby všemožně šetřila osobnost zadržného /§ 91 tr.řádu/. Policie tě může zadržet až na 48 hodin, nemůže-li hodnověrně zjistit tvou totožnost, narušuješ-li veřejný pořádek atd. Po uplynutí 48 hodin tě buď musí propustit nebo předat prokurátora o uvalení vyšetřovací vazby - prokurátor musí rozhodnout během dalších 48 hodin. Během těchto 96 hodin nemusíš vůbec vypovídat, nemusíš ani sdělit svou adresu a jméno.

- b/ Jakmile bylo proti tobě vzneseno obvinění, máš zákonné právo, aby při každém výslechu byl přítomen tvůj obhájce.
- c/ Pokud jsi obviněn nebo obžalován, nemáš zákonnou povinnost vypovídat pravdivě.
- d/ Při každém výslechu máš právo dělat si poznámky, které ti nesmí být odebrány. Vyslýchající má pouze právo do nich nahlédnout /zaprotokolovat!!/
- e/ Otázky vyšetřovatele musí být kladeny jasně a srozumitelně, bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností. Nesmí být v nich naznačeno, jak na ně odpovědět. /§ 92 odst. 3 tr. řádu/.
- f/ Máš právo při čtení protokolu připojit na konci své vyjádření či protest prokurátorovi, pokud byly při výslechu porušeny některé z uvedených zásad.

